ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

vrijdag 9 oktober 2015

Malik Levens (16)

Elke dag te vinden op de golfbaan

Pagina 8 & 9

Inhoud

Voorpagina	1
Inhoud	2
Uitgelicht	3
Gezondheid	4
Literatuur	5, 6 & 7
Jonge golfer	8 & 9
Management	10
Eten & drinken	11
Bewust van studieschuld	12 & 13
Recht	14
Puzzels	15
Reizen	16

Foto van de week.

Caroline Meelhuysen die eigenlijk mailde om te vertellen dat het insect van de foto van de week van twee weken geleden een cicade was, stuurde deze ontmoeting met een wolvenpaar in het Polar Park in Noorwegen in als nieuwe foto van de week.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com.

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

CORRECTIE Ari Manse

VORMGEVING Wendela Ataliede
Oscar Vanegas

Voorpaginafoto: Ken Wong

Aan deze Ñapa werkten mee:

Aart G. Broek, Monique Casimiri, Hans de Haan, Fred de Haas, Brede Kristensen, Judice Ledeboer, Susanne Pendjol-Klarenbeek, Nelly Rosa, Jan de Ruijter, Elton Sint Jago, May Voges, Miriam de Windt, Ken Wong

Thuis.

Nostalgie MIL

Monique Casimiri

In navolging van mijn zus ben ik op bezoek gegaan bij het MIL. Ik ben daar sinds begin jaren negentig niet meer geweest. Ik heb er wel regelmatig aan gedacht om weer eens langs te gaan, maar om verschillende redenen lukte dit steeds niet. Dit jaar kon ik er niet omheen. Ik was op het eiland, de school was weer begonnen en de verhalen van mijn zus maakten dat ik er graag heen wilde. De herinneringen waar zij mee thuiskwam, waren herinneringen die ik voor een deel alweer vergeten was. Ik was benieuwd of het bij mij nieuwe herinneringen zou oproepen.

De binnenkomst was anders dan wat ik gewend was. Wij kwamen vroeger binnen door de eerste grote poort. Nu namen we de tweede poort. We hebben ons even aangemeld en waren welkom om door te lopen. Dat was gelukkig niet veranderd. Het welkome gevoel bleef. Met man en kind doorliep ik de school. "Kijk", vertelde ik, "hier had ik Nederlands en hier handvaardigheid. En oh ja, hier had ik godsdienstles waarbij de broek van de pater een keer afzakte toen zijn riem knapte." Dat was natuurlijk voer voor het kind om nader uit te leggen. De overdekte die er nu is, is een walhalla vergeleken met de pergola die wij eigenhandig hebben opgebouwd. Er stond toentertijd niets op het grote plein. Er moest een pergola komen, zo werd besloten. Menig strafmiddag hebben wij geschuurd en geschaafd, maar na dat jaar stond er één. Nu is die pergola omgebouwd tot een ware overdekte met snèk en lokalen erbovenop. Chapeau. Ook het gymveldje heb ik even laten zien. Er staan nu grote netten bij de lokalen boven het veldje. En terecht. In onze tijd was het de sport om tijdens de honkballessen de bal zo ver te slaan, met een curve, dat hij in het lokaal boven het veldje zou uitkomen. Het muzieklokaal van meneer Williams. Ook van dat verhaal kon die kleine geen genoeg krijgen. Of het mij wel eens gelukt was. Waarschijnlijk niet, maar we hadden er wel altijd wel lol om als het lukte. Niet in de laatste plaats om het getier en gevloek van de leerkracht in kwestie dat ermee gepaard ging

Het grote verschil met toen – en daar schrok ik van – was de hoeveelheid rotzooi die ik zag liggen op de grond. De school was nog geen week begonnen en overal lag vuil. Bekertjes, papieren broodzakjes, blikjes, van alles zwierf er rond. En niemand leek het vreemd te vinden. Het leek bijna normaal. Ik kan mij niet herinneren dat het er in mijn tijd zo uitzag. Ze hadden waarschijnlijk, net als bij de pergola, vast een strafmiddag bedacht om de rotzooi op te ruimen, om de school netjes en schoon te houden. In plaats van de leerlingen buiten de poort te houden, omdat de kleur van de spijkerbroek niet blauw genoeg is, was het in mijn ogen zinvoller geweest om deze groep kinderen een prikker en vuilniszak te geven en ze het schoolplein te laten schoonmaken. Gelukkig was ik ook aangenaam verrast om te zien dat er nog een oud-leraar werkte. Toen het jonkie van de school, nu de nestor. Meneer De Windt, nog altijd even bedaard en vriendelijk. En mijzelf kennend heeft hij mij – terecht – ook wel eens laten schuren aan die pergola. Dat moet een zeker voortschrijdend inzicht zijn geweest van hem, aangezien hij nu zijn drankje bij de inpandige snèk ging halen.

Uitgelicht.

Expositie Anna Oltheten

In Landhuis Bloemhof werd vorige week zaterdag de expositie 'Kwetsbaarheid van de mens' met olieverfschilderijen van Anna Oltheten geopend. De expositie is te zien tot en met 24 oktober.

Foto's: **Ken Wong**

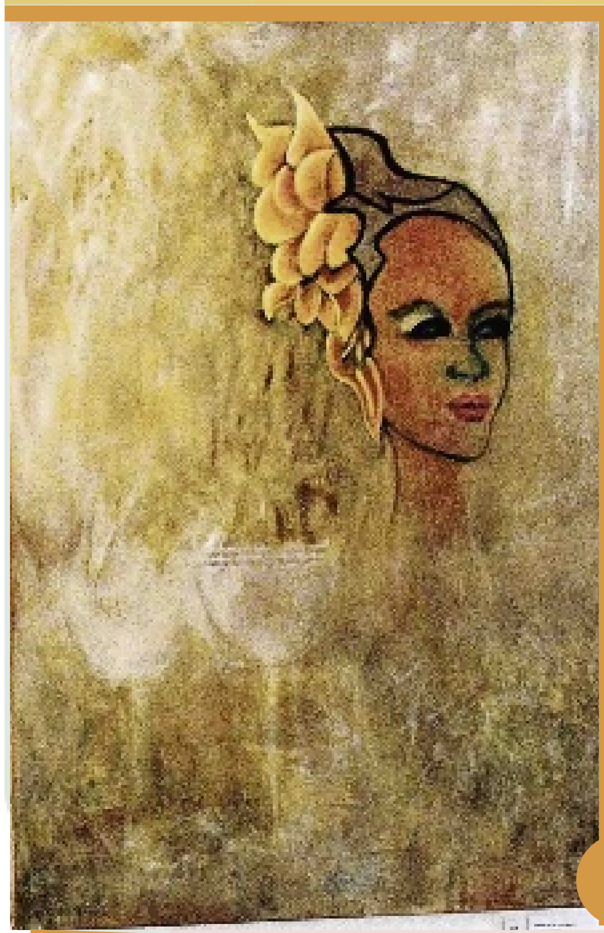

Medisch.

Het wonder van de slaap

Een derde van ons leven brengen we slapend door. Naar bed gaan en in slaap vallen is zoiets natuurlijks, dat we daar eigenlijk nooit bij stilstaan, tenzij deze functie wordt verstoord. Wat gebeurt er eigenlijk in onze hersenen als we slapen?

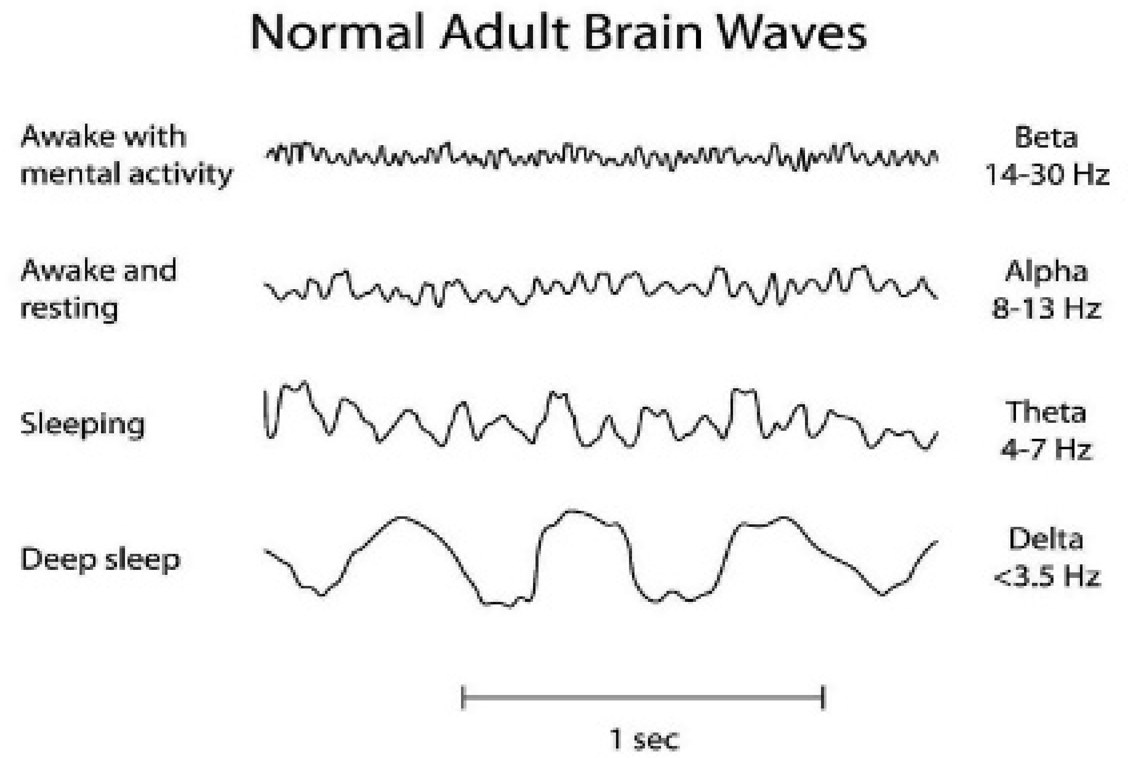

Tekst: **Hans de Haan**

Het is voor het eerst dat ik over dit onderwerp schrijf en de aanleiding is de recente uitgave van een interessant boek hierover, getiteld ‘Het slapend brein’ van Ron Coenen, destijds hoogleraar neurofysiologie aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Hij was één van de eersten die de activiteit van de hersenen tijdens de slaap bestudeerde met behulp van het afnemen van elektro-encefalogrammen (EEG’s) bij proefpersonen. Vandaar zijn bijnaam de ‘slaapprofessor’.
Het EEG is een methode om de elektrische potentiaalverschillen die in de hersenen ontstaan, via de hoofdhuid, te registreren. Hiermee zijn golfpatronen te zien die bij ziekteprocessen informatie kunnen geven over zowel de aard als de plaats van een afwijking. Bij het maken ervan worden gewoonlijk twintig elektroden op het hoofd geplaatst die zijn bevestigd in een soort muts. Bij slaaponderzoek kan men uit het golfpatroon van een EEG afleiden of iemand wakker is of slaapt en in welke fase van de slaap de persoon zich bevindt. Bij iemand die wakker is zie je allemaal kleine kriebeltjes. Als die persoon in slaap valt, worden die kriebels groter en trager. Pas als iemand diep in slaap verkeert, gaat die kleine kriebellijn over in grote golven met een lage frequentie.

Typisch gedrag van hersencellen

Als er een ‘klein-kriebel-EEG’ wordt gemeten, zijn alle hersencellen actief en eigenlijk op eigen houtje bezig; dat kriebelt allemaal door elkaar. De activiteit van de hersencellen loopt dan niet synchroon. Tijdens de slaap gedragen de hersencellen zich echter heel anders, te vergelijken met een ‘wave’ bij een doelpunt in een voetbalstadion. Ze ‘vuren’ allemaal tegelijk en erna staan ze allemaal weer stil. Zo ziet het slaap-EEG eruit, met grote golven.
In 1953 werd de REM-slaap ontdekt. Dit is de diepe slaap, waarbij de ogen achter de gesloten oogleden snel heen en weer bewegen (Rapid Eye Movement), waarin de meeste dromen plaatsvinden. Tijdens een normale nachtrust ontstaan enkele perioden van REM-slaap. Proefpersonen die in hun REM-slaap worden gewekt, herinneren zich bijna altijd hun droom, in tegenstelling tot diegenen die niet wakker worden gemaakt. Verder is aangetoond dat tijdens de slaap allerlei hormonen vrijkomen die de hersenactiviteit bevorderen, waaronder groeihormoon, dat een rol speelt bij het herstel van schade aan hersencellen. Voor mensen die intensief sporten is goed slapen een onmisbare factor voor een fit en gezond lichaam.

Slaapcycli en fasen

Onze nachtrust kan worden verdeeld in vier tot vijf slaapcycli van elk 90-120 minuten die allemaal hetzelfde zijn. Elke cyclus bestaat vervolgens uit vijf fasen die elk verschillen in activiteit en oogbewegingen.
– Fase 1: dit is de overgangsfase van waken naar slapen. De oogbewegingen worden trager, het wordt moeilijk je ogen open te houden, de hersenactiviteit neemt af en je valt geleidelijk in slaap. Deze periode duurt 1-3 minuten.
– Fase 2: dit is het begin van de echte slaap, maar nog wel licht en je wordt niet van elk geluid wakker. Deze periode duurt 42-54 minuten.
– Fase 3: dit is de overgangsfase naar de diepe slaap. De ademhaling wordt regelmatig en het hartritme daalt, de spieren raken totaal ontspannen. Deze fase duurt 3-8 minuten.
– Fase 4: dit is de fase van de echte, diepe slaap, waarbij de ademhaling en de hartwerking minimaal werken. In deze fase treedt fysiek herstel op. Als je uit deze slaap wordt gewekt, ben je gedesoriënteerd en heb je tijd nodig om je te realiseren waar je bent. Deze periode duurt 15-18 minuten.
– Fase 5: dit is de droomslaap met snelle oogbewegingen (REM) en een hoge hersenactiviteit. Er wordt gedroomd, de hersenen verwerken de verkregen informatie en stellen de functies van het geheugen bij. De spieren van armen en benen zijn nagenoeg verlamd, ademhaling en hartslag zijn onregelmatig en de bloeddruk stijgt. Deze fase duurt ongeveer 18-24 minuten.
Na deze fasen wordt men even onbewust ‘wakker’ en wordt begonnen aan de volgende cyclus. Deze processen herhalen zich elke nacht drie of vier keer.

Hoeveel slaap is nodig?

De hoeveelheid slaap die iemand nodig heeft, verschilt per persoon. Er zijn mensen die genoeg hebben aan een paar uur slaap en anderen die ten minste acht uur moeten slapen. Het klopt dus niet dat iedereen acht uur moet slapen, want het gaat niet zozeer om de duur van de slaap, maar om de kwaliteit ervan tijdens de fase van de diepe slaap. Met vier of vijf uur slaap is de slaapbehoefte wel behaald, maar lang niet iedereen voelt zich dan uitgerust. Dat heeft te maken met onze manier van leven. Wij zijn hier in het Westen van ‘s morgens vroeg tot ‘s avonds laat bezig met allerlei werkzaamheden die vaak een hoge hersenactiviteit vergen en er is dan meestal geen tijd voor ontspanning. Eigenlijk zou men ‘s middags een siësta moeten houden en ‘s avonds – vlak voor het slapen – de hersenen niet langer mogen belasten.
De hoeveelheid slaap wordt ook bepaald door de leeftijd. Baby’s slapen zestien tot achttien uur wat geleidelijk steeds minder wordt tot volwassenheid. Kinderen slapen dieper dan volwassenen, vooral in het begin van de nacht. Vanaf de leeftijd van veertig jaar worden de fasen van de diepe slaap en REM-slaap steeds korter en bij ouderen verdwijnt die fase geleidelijk helemaal.

Slaapstoornissen

Er is een hele reeks slaapstoornissen die zijn te verdelen in primair en secundair. Het laatste hangt samen met psychische problemen, zoals depressie en angst of klachten van pijn of jeuk door bepaalde ziekten (reuma, diabetes, infecties of kanker). Onder de primaire stoornissen vallen enerzijds ongewenste verschijnselen of gedragingen, zoals slaapwandelen, nachtmerries, tandenknarsen en praten in de slaap, anderzijds stoornissen die te maken hebben met de kwaliteit en de lengte van de slaap. Voorbeelden hiervan zijn slaapapneu met heftig snurken en rusteloze benen. Ten slotte bestaat er nog narcolepsie, een nare aandoening met slaapaanvallen overdag. Helaas zijn de meeste stoornissen niet goed te behandelen.
(Bronnen: Kennislink.nl en Educatie.ntr.nl)

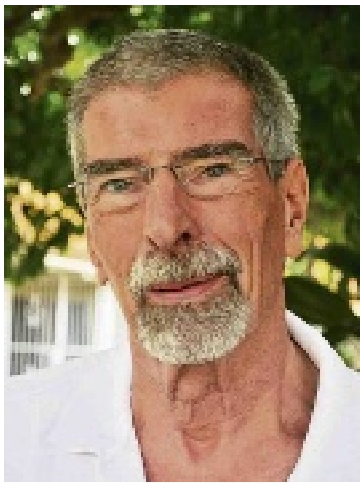

Hans de Haan is arts en jarenlang actief geweest als medisch adviseur bij diverse instanties.

10-10-10: Echo's uit het verleden

Het boekje 'Hij is de weg kwijt / E a pèrdè e strea di nort' moet een opmaat zijn tot de dit jaar te houden evaluatie van vijf jaar na 10-10-10, de klinkende datum waarop St. Maarten en Curaçao hun autonomie verkregen.

Tekst: **Fred de Haas**

Het boek is geschreven door Olaf Wilders, een organisatiedeskundige die vijf jaar op Curaçao werkte en in 2014 een paar maanden terug is gegaan om een werkstuk te schrijven voor zijn studie Bestuurskunde. De scriptie is - gelukkig - enigszins uit de hand gelopen en heeft de omvang aangenomen van een boekje dat ik iedereen kan aanbevelen. Er kleven, hoe kan het anders, ook wat minpuntjes aan.

Laat ik beginnen met het minst belangrijke: de titel. Het Papiaments is niet correct. De titel had moeten luiden 'Nan a pèrdè strea di nòrt' en de Nederlandse vertaling zou dan geweest zijn 'Ze zijn de kluts kwijt'.

Olaf Wilders heeft tijdens zijn verblijf op de eilanden met een zeventigtal personen uit diverse organisaties gesproken die hun eerlijke en persoonlijke mening gaven over wat er zoal heeft plaatsgevonden op bestuurlijk en sociaal-economisch gebied op St. Maarten en Curaçao sinds het verkrijgen van de autonome status. Ook worden er terloops enkele woorden gewijd aan Aruba dat sinds 1986 met het autonome bijltje hakt, na de Status Aparte.

De informanten waren verbonden aan onder meer het ministerie van Justitie, de Raad van Kerken, de UoC, de Amigoe en de Politie van Aruba, Curaçao en St. Maarten. De 'stem van het volk' is niet hoorbaar. Dat is niet vreemd, gezien het laaggeschoolde peil van het grootste deel van een bevolking die blootstaat aan zware, populistische, politieke manipulatie en daardoor eigenlijk geen 'eigen stem' heeft. Straatinterviews zouden zinloos zijn geweest.

Het boekje is van een Voorwoord voorzien door 'de laatste gouverneur van de Nederlandse Antillen', Frits Goedgedrag, een onverbeterlijke idealist. Hij noemt hierin drie kernwaarden voor een gezonde gemeenschap: respect, integriteit en empathie.

'Na 10-10-10 is tot viermaal toe aanleiding tot een aanwijzing vanuit de Rijksministerraad aan de landen Curaçao (2012), St. Maarten (2013 en 2014) en Aruba (2014) betreffende de deugdelijkheid van de financiën en de integriteit van het bestuur' (p. 58).

Overigens vergeet Frits Goedgedrag één belangrijke kernwaarde te noemen: competentie. Daaraan ontbreekt en ontbrak het schromelijk op de eilanden. Dit is en was des te ernstiger omdat de bevolking een laag ontwikkelingsniveau heeft en totaal afhankelijk is van de inzet van bestuurders die meer uit zijn op electoraal gewin dan op goed bestuur.

In zijn proefschrift over 'Goed Bestuur in de West'(Utrecht, 2011) schrijft O. Nauta: 'Tot slot is het democratisch gedachtegoed complexe materie die een voldoende opleidingsniveau van het electoraat vereist'. En over de bestuurders in de West heeft hij het volgende te zeggen: 'Personen krijgen (ambtelijke) posities die hen in Nederland, gezien hun opleiding en ervaring, niet zouden toevallen'.

Dat is maar al te waar. De snelheid waarmee incompetente ministers worden afgevoerd en benoemd is soms adembenemend. Hoeveel ministers van Onderwijs zijn er niet geweest op Curaçao? En waarin excelleren sommige Statenleden nog meer dan in het uitschelden van elkaar en van Nederlandse politici?

Achterin staat een lijst met namen van personen met wie hij kort of langdurig heeft gesproken. Ze behoren, zoals gezegd, tot de intelligentsia van Nederland, Aruba, Curaçao en St. Maarten. Allemaal geven ze hun mening over het reilen en zeilen overzee in de afgelopen vijf jaar. Uit hun mond zijn meer dan 200 citaten opgetekend waarvan de meeste zeer de moeite waard zijn. Maar helaas staan onder de citaten niet de namen vermeld van degenen van wie de citaten afkomstig zijn.

Ik begrijp wel waarom. Die mensen leven in een kleine gemeenschap en zijn bang voor repercussies. Het is te hopen dat later hun namen alsnog onder de citaten zullen verschijnen, in een wetenschappelijk werk, zoals dat is gebeurd in de magistrale Koninkrijksstudie over het tijdperk 1940-2000 van Gert Oostindie en Inge Klinkers (Amsterdam University Press, 2001).

Wie op de hoogte is van de aanloop naar 10-10-10 kan Deel I van het boekje overslaan, hoewel er hier en daar passages staan die voor iedereen de moeite van het overdenken waard zijn. Zo wordt op bladzij 36 geciteerd uit het werk van de staatsrechtgeleerde Mr Antonito Gordiano - Mito - Croes die in zijn 'De herdefiniëring van het Koninkrijk' uit 2006 al stelde dat het vanaf het begin (1954, het Statuut) ontbrak aan een visie over de toekomst van het Koninkrijk.

Sindsdien is het aan die visie blijven ontbreken. Ook de schreeuwers die riepen dat Curaçao op 10-10-10 door de aan de macht zijnde coalitie was 'verkocht' zijn nooit met een alternatief gekomen. Het is overigens schrijnend dat in de 'Slotverklaring' maar één van de 13 pagina's is gewijd aan de sociaal-economische ontwikkeling van Curaçao en St. Maarten.

De consensusrijkswetten

Om goed bestuur te waarborgen zijn er tijdens de onderhandelingen over de autonomie een vijftal consensusrijkswetten in het leven geroepen die onder meer betrekking hadden op het Openbaar Ministerie, het financiële beheer, de politie en de rechterlijke macht. Een van de instanties die toezicht houden op de consensusrijkswetten is het College Financieel Toezicht dat voortreffelijke adviezen geeft om het financieel beheer te verbeteren, adviezen die, zoals we weten, vaak niet werden opgevolgd. Met desastreuze gevolgen.

Het boekje schenkt hier voldoende aandacht aan, vooral in de vorm van de hierboven reeds vermelde citaten die laten zien hoe er op de verschillende eilanden wordt gedacht over de consensusrijkswetten en het College Financieel Toezicht.

Terwijl men op St. Maarten de rijkswetten beschouwt als een goede leidraad voor deugdelijk bestuur, zien sommige politici op Curaçao ze meer als een stain-de-weg voor de autonomie. Zo heeft de Partido Soberano op Curaçao jarenlang haar uiterste best gedaan om 'het volk' (hun achterban) tijdens de Zaterdagbijeenkomsten ('Awe ta dja sabra') te overtuigen van de verwerpelijkheid van de consensusrijkswetten, maar heeft hierin jammerlijk gefaald. Ook hun roep om 'Onafhankelijkheid' begon steeds holler te klinken.

Hier volgt een kleine greep uit de citaten (maar wie zegt wat?) die zijn opgetekend uit de mond van de informanten van Olaf Wilders:

(St. Maarten): 'De consensusrijkswetten worden als bevoogdend en beperkend gezien. Om die reden zou St. Maarten er vanaf moeten willen. Maar vanuit het perspectief dat St. Maarten meer tijd nodig heeft zou je moeten zeggen: 'laat ze bestaan'. De consensusrijkswetten kunnen op dit moment namelijk ook ankers bieden. Dat realisme bestaat bij St. Maarten, maar wordt gemakkelijker binnenskamers besproken dan daarbuiten. Pragmatisch gezien zal St. Maarten best kunnen leven met de consensusrijkswetten. Over bijvoorbeeld drie jaar moeten we de stand van zaken maar weer bekijken' (p.81).

(Curaçao): 'Opheffen van de consensusrijkswetten is niet aan de orde omdat het land Curaçao ook niet de wil heeft getoond de consensusrijkswetten uit te voeren. De consensusrijkswetten zijn ook een waarborg dat de eigen regering en parlement geen wet kan ontwikkelen die de uitgangspunten van de consensusrijkswetten tegenwerken' (p.83). En: 'Politici die schreeuwen dat de consensusrijkswetten 'opzij' moeten, realiseren zich niet dat we daar niets voor in de plaats hebben' (p.83).

(Aruba): 'De consensusrijkswetten kunnen de kaders scheppen voor de vereiste waarborgen. Maar dat wil niet zeggen dat de consensusrijkswetten een keurslijf zijn. De gedachte is dat je de minimale eisen borgt waar een land aan moet voldoen. Dan nog moet er ook een onderling vertrouwen aan ten grondslag liggen. In dat opzicht staan de partners in het Koninkrijk op een kruispunt. Het zijn namelijk de politici die zich door de consensusrijkswetten bedreigd voelen, niet de burgers' (p.83).

Een illustratie van dit laatste hebben we kunnen zien op Aruba toen de Arubaanse premier Mike Eman onlangs opmerkte dat 'wij beter weten wat op Aruba werkt dan het CFT (College Financieel Toezicht)'. Dat Eman het helemaal bij het verkeerde eind had moge inmiddels duidelijk zijn. Ondanks de oplopende spanningen tussen Nederland en Aruba over de afgekeurde begroting en de mislukte week 'hongerstaking' van de premier kon NRC.nl op 5 mei 2015 het volgende melden: 'Nederland en Aruba hebben een akkoord gesloten dat een einde moet maken aan het conflict over de begroting van het eiland. Het College Aruba Financieel Toezicht (CAFT), een nieuw onafhankelijk orgaan, gaat het toezicht op de begroting organiseren. Dat bevestigt een woordvoerder van het ministerie van Binnenlandse Zaken'. De CAFT zal per 1 augustus in werking treden.

Het is misschien nog te vroeg om een finale evaluatie van de consensusrijkswetten te geven. Een van de Curaçaose informanten zegt: 'ik verwacht dat Curaçao verstandig genoeg is om nog vijf extra jaren te nemen om het land op te bouwen. De consensusrijkswetten moeten in dat verband worden behouden en eventueel op onderbouwde punten worden aangepast. Maar de situatie van het land is op dit moment verre van rooskleurig' (p.95).

Uit de gesprekken die hij heeft gevoerd trekt Olaf Wilders in de slotbeschouwing de voorlopige conclusie dat men er over het algemeen voor geporteerd is om op een pragmatische manier invulling te geven aan de manier waarop de landen bestuurd moeten worden. Ook zal er, naar verwachting, voorlopig wel niet gesleuteld gaan worden aan de consensusrijkswetten.

De keuze voor 'binnen' of 'buiten' het Koninkrijk, blijft voorbehouden aan het volk.

Aangezien het volk vanwege de lage ontwikkelingsgraad vatbaar is voor populistisch manipulerende politici en gevoelig is voor 'macht en geld' blijft dit een heikel punt. Ik ben dan ook persoonlijk van mening dat referenda om die reden beter vermeden kunnen worden.

Percy Cohen Henriquez: een weerbarstige

De Amigoe di Curaçao meldde op 4 februari 1933 dat kort daarvoor Percy Cohen Henriquez aan de Polytechnische Hoogeschool in Delft cum laude was afgestudeerd als scheikundig ingenieur. "De nieuwe ingenieur is pas 23 jaar oud. Onze gelukwenschen", zo voegde een redacteur toe aan het bericht over de jonge man die op 26 juni 1909 op Curaçao was geboren.

Woning Percy Cohen Henriquez - Holten - foto A.G.Broek 08.2015.

Tekst: **Aart G. Broek**

Percy was de zoon van de garnizoensarts Maurice Cohen Henriquez (geb. 1878) en Ida Maduro Lopez (geb. 1888). Zij waren in april 1908 op hun geboorte-eiland in het huwelijk getreden. In 1919 vertrok het echtpaar met Percy en zijn jongere broer Vivian (geb. 1911) naar Nederland vanwege gezondheidsproblemen van vader Maurice. Percy's vader overleed op 19 maart 1927 in Nijmegen, nog geen vijftig jaar oud.

Direct na het behalen van zijn ingenieurstitel deed Henriquez promotie-onderzoek onder de hoede van de hoogleraren dr. J. Boëseken (organische chemie) en dr. C. Zwikker (fysica) aan de genoemde wetenschappelijke instelling. Reeds op 5 juni 1935 verdedigde hij – opnieuw cum laude – zijn proefschrift, getiteld 'Eenige toepassingen van de diëlectrische constante in de chemie'.
Henriquez ambieerde geen wetenschappelijke carrière. Hij verkoos zijn kennis en vaardigheden aan te wenden op praktische en doelgerichte wijze. Na zijn promotie werkte hij ruim een dozijn jaren in Nederland, allereerst kortstondig in Delft bij Kipp & Zn., waar hij betrokken was bij de constructie van instrumenten voor fysische chemie. Vervolgens werd de Octrooiraad in Den Haag zijn werkgever (1936-1942). Nadat hij zich in 1942 kwalificeerde als octrooigemachtigde ging Henriquez als zodanig aan het werk bij het voedingsmiddelen- en chemiebedrijf Noury en Van der Lande in Deventer.
Henriquez kwam ongeschonden door de Tweede Wereldoorlog. Van doorslaggevend belang was, dat hij nooit als 'Jood' geregistreerd stond. Zijn voorouderlijke lijn kon niet nagetrokken worden, want de gegevens bevonden zich op Curaçao!

Bàndabou 18 december 1951.

Remigratie

Henriquez remigreerde in 1948 naar zijn geboorte-eiland. Zijn professionele opleiding en expertise kwamen hem goed van pas. Hij zou zich echter in het bijzonder inspannen om de toekomst van de eilanden aan te sturen. Mede door de oorlog won de dekolonisatie wereldwijd aan kracht. Ook de eilanden verlangden een grotere mate van zelfstandigheid. Henriquez had uitgesproken meningen over de wenselijke sociale en economische ontwikkelingen. Hij stak die niet onder stoelen of banken. Hij wilde gehoord worden.
Op weg naar de autonomie van de Nederlandse Antillen in 1954 werden er enkele bestuurlijke stappen gezet. Zo kwam er een College van Algemeen Bestuur (CAB). Dat leek al op een ministerraad die verantwoording moest afleggen aan een parlement. Er werden in enkele jaren vier van dergelijke colleges gevormd. Van het vierde was Cola Debrot de voorzitter, terwijl Henriquez een van de leden werd, met een diverse portefeuille met daarin Openbare gezondheid, Agrarische zaken, Visserij en Watervoorziening. Dit CAB bestond acht maanden in 1950-1951.

Terna

Hierna werd de parlementaire democratie krachtiger invulling gegeven. Het CAB werd vervangen door de Regeringsraad. Onder leiding van dr. mr. Moises F. da Costa Gomez ging op 22 september 1951 de raad van start, die al min of meer een kabinet kon worden genoemd. Henriquez werd een van de ministers – 'gedeputeerden' geheten – en bleef dit tot 21 augustus 1953. Hij spande zich in om de ontwikkeling van de eilanden op systematische wijze te ondersteunen. Hiertoe werd op Curaçao met ingang van 1 december 1953 de Technisch-Economische Raad voor de Nederlandse Antillen (Terna) opgericht. Henriquez werd de drijvende kracht van Terna.
Krachtens twee Landsbesluiten van 7 september 1962 werd met ingang van 15 september van dat jaar het Centraal Bureau voor Welvaartszorg – een overheidsdepartement – opgericht en met ingang van 1 januari 1963 werd Terna opgeheven. De historicus Van Soest vatte de werkzaamheden van Henriquez over de voorgaande jaren krachtig samen: "Hij verzamelde een grote hoeveelheid nuttige gegevens en schreef talrijke rapporten, maar zag weinig van zijn voorstellen uitgevoerd." In het algemeen bleek er – aan beide zijden van de oceaan – een gebrek aan motivatie om de ontwikkeling van de eilanden serieus te nemen. "Veel voorstellen werden niet eens onderzocht en op hun uitvoerbaarheid getest", zo constateerde

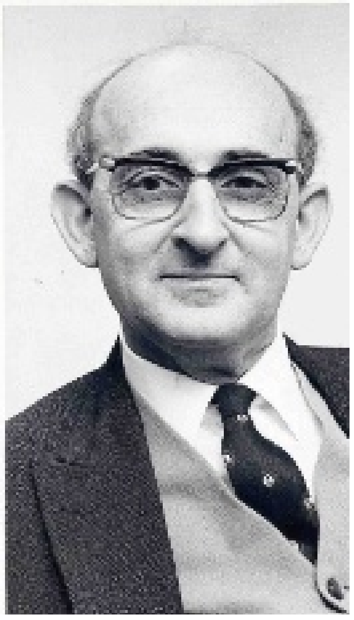

Percy Cohen Henriquez

Van Soest somber.
Vooruitlopend op de sluiting van zijn instituut keerde Henriquez in 1962 terug naar Nederland, ongetwijfeld 'a sadder and a wiser man'. Hij stapte het octrooiwezen weer binnen alsof hij het nooit had verlaten en werd voor de international Unilever een gewaardeerd deskundige. Na zijn pensionering in 1971 bleef hij in het veld adviseren.

Bloei

Met zijn vertrek in 1962 van Curaçao verdween de aandacht van Henriquez voor de eilanden niet. Integendeel, die bleef zoals die er van jongs af aan al was geweest. Wonen en werken in het moederland lijken hem juist gevoed te hebben. Reeds aan het eind van zijn studie meende hij zich voldoende gesterkt om zich te buigen over de vraag 'Is grooter bloei van West-Indië mogelijk?'.
Met deze vraag als titel publiceerde hij een van zijn eerste artikelen over de eilanden. Het verscheen in de West-Indische Gids in de jaargang 1934/1935. Zo'n zestig jaar lang zou hij zich buigen over deelaspecten van die vraag. Consequent zou hij op enkele specifieke aangelegenheden hameren, die al aanwijsbaar zijn in het vroege artikel.
Naast zijn optimisme tekent dit artikel zijn non-conformisme, waarvan een voorbeeld. Wanneer er geen vraag meer is uit Nederland naar zeezout ten behoeve van het pekelen van vlees en vis, dan zou dit niet het einde van de zoutindustrie hoeven te betekenen. "Uit het zout kan gefabriceerd worden", zo memoreerde Henriquez, "soda, natronloog, gecomprimeerd chloorgas, bleekloog, zoutzuur enzovoorts, producten die een behoorlijke kans maken in Zuid-Amerika een goed afzetgebied te vinden."
Overeenkomstig wijst hij op alternatieve mogelijkheden van fruit, chemische producten en fosfaat op de Latijns-Amerikaanse markt.
Reeds in de jaren dertig pleit Henriquez voor het ontwerpen van ontwikkelingen op de lange termijn. Hij publiceerde hierover dus al toen de raffinaderijen zich flink hadden genesteld op Curaçao en Aruba, voor welvaart zorgden en vrijwel niemand aan de verre toekomst dacht. Dit weerhield Henriquez er niet van te waarschuwen voor het tempo waarmee 'de mechanisatie van de industrie' zich zou voordoen en er maatregelen genomen zouden moeten worden.

Curaçaoënaar

Rosita Bienvenu yaya fam. Cohen Henriquez.

Holisme

Ook treffen we in zijn vroege artikel de uitgesproken noodzaak aan om de ontwikkelingen niet over te laten aan de eilandelijke of Nederlandse overheid. Vooral de Nederlandse 'industriëlen' zouden hun 'kopschuwheid' moeten overwinnen. Henriquez benadrukte dat 'een prachtig veld bloot ligt voor de Nederlandse ondernemingsgeest'. Er was een wereld te winnen. Deze aspecten vormen het fundament van Henriquez' gedachtegoed. Hierbij voegde zich nóg een grondbeginsel. Henriquez werd een uitgesproken verdediger van het holisme, dat uit de exacte wetenschappen voortkwam en vervolgens ook de sociale werkelijkheid meenam, dat wil zeggen de overtuiging dat alles onlosmakelijk met elkaar verbonden is, als zodanig bestudeerd, becommentarieerd en in beleid meegenomen moet worden.

Wanneer na de Tweede Wereldoorlog Henriquez zich opnieuw buigt over de toekomst van de eilanden, wordt de holistische visie zijn belangrijkste uitvalsbasis. Keer op keer beschrijft hij de onderlinge verbondenheid van zaken die in de praktijk van politiek, beleid en wetenschappelijk onderzoek helaas als onafhankelijke entiteiten worden benaderd.

Kritiek

In een brief – en in vele bijdragen aan kranten, tijdschriften en boeken – haalt Henriquez onder meer fel uit naar de aantasting van de natuur. Henriquez trok vroeg aan de bel. Hij ergerde zich aan het mateloos onttrekken door de raffinaderijen van grondwater, wat decennia werd veronachtzaamd. De consequenties waren ernaar.

Ook het gegeven dat beschermende wetgeving voor monumenten zo tergend langzaam tot stand kwam, wekte zijn ergernis. Henriquez wees erop dat Charleston in South Carolina (VS) al sinds 1926 en San Juan op Puerto Rico al sinds 1949 werden beschermd. Toen het eenmaal zo ver was op de eilanden, was het kwaad al geschied. Henriquez: "De uitbreiding van de stad vond plaats op een volkomen ongeordende wijze met panden van de meest platvloerse en fantasieloze vormgeving die men zich slechts enigszins denken kan. (...) Wel werd een ontsierende tiental miljoenen kostende brug gebouwd, waarvan de oprit en aanvoerwegen een nieuwe aanslag pleegden op het stadsbeeld."

Langzaam maar zeker kwamen monumentenzorg en natuurbeheer wel tot stand, mede door de energieke betrokkenheid van Henriquez zelf. Toch moest hij steevast concluderen, dat het allemaal veel te veel tijd nam en het resultaat beperkt bleef. Feitelijk was er sprake van een opeenstapeling van gemiste kansen, waarvoor de verantwoordelijkheid aan beide zijden van de oceaan lag.

In eigen sop

In een ingezonden stuk vatte Henriquez de rol van Nederland in ontwikkelingssamenwerking als volgt samen. "Het kan de politici in Nederland in feite niets schelen, het geld is men toch kwijt, de begiftigden moeten maar in hun eigen sop gaar koken ('self reliance' is het eufemisme hiervoor) en op een zeker moment worden zij met een gouden handdruk het Koninkrijk uitgeschopt, of ze het willen of niet."

Archivalia van Percy Cohen Henriquez zijn ondergebracht in S.A.L. Mongui.

Henriquez haalde fel uit naar de realisatie van het wereldwijde dekolonisatieproces, dat lange tijd verzuimde aandacht te besteden aan een gestructureerde ontwikkeling van natuurbehoud, voedselproductie, deugdelijk bestuur en mensenrechten. Deze zaken mogen nu op de agenda staan, toentertijd werden aan voormalige koloniën nog geen bijzondere eisen gesteld. Het was hem een gruwel. Niet alleen omdat dit de desinteresse tekende, maar juist omdat dit de ontwikkeling van die landen, waaronder de Antillen, ondermijnde.

Papiaments

Ook de introductie van het Papiaments als instructietaal kreeg zijn aandacht. Onder meer in een interview zwiepte hij zijn mening richting beleidsmakers: "De kinderen worden opgesloten in een taalgetto. Ik neem aan ter voorbereiding op het echte getto!" Hij bepleitte het zo jong mogelijk onderdompelen in een vreemde taal – Nederlands en/of Engels – om de wereld van het onderwijs en die van arbeid te openen.

Henriquez roerde zich tot op hoge leeftijd. Zijn hart en hoofd bleven aanhoudend uitgaan naar de eilanden. Hij keerde er regelmatig terug, onderhield zijn contacten, bleef lobbyen voor zijn gedachtegoed. Hoe tegendraads zijn opvattingen (toentertijd) ook geweest mogen zijn, Henriquez liet zijn stem horen. Hij was een dwarsligger. Rails worden sterk door dwarsliggers. Dit gold zijns inziens evenzeer voor de ontwikkeling van zijn eilanden. Met die overtuiging leverde hij keer op keer gefundeerde tegenspraak.

Chris J.H. Engels en Lucila Boskaljon in juni 1952.

Dr. ir. Percy Cohen Henriquez (1909-2000)

In de nalatenschap van dr. ir. Percy Cohen Henriquez (Curaçao, 1909-2000) bevindt zich een collectie van persoonlijke archivalia. De collectie bevat materiaal dat hij bestudeerde en op enigerlei wijze verwerkte in zijn publicaties, correspondentie, vingeroefeningen en concepten van publicaties, en soms ook het eindresultaat in typoscript of druk. De collectie wordt in oktober ondergebracht in de S.A.L. 'Mongui' Maduro Bibliotheek op Curaçao.

Met dank aan de Stichting Percy C. Henriquez Fonds, aan drs. André Cohen Henriquez, Irene E. Loggers, en Jan en Betty Veldhuis.

Letra

Elif Shafak

De van oorsprong Turkse schrijfster Elif Shafak is niet alleen in Turkije zeer populair, ze is dat in toenemende mate ook daarbuiten. Shafak groeide op in verschillende culturen, studeerde in Ankara en promoveerde in de politieke wetenschappen over het beeld van de vrouw in een mannenreligie, om het kort door de bocht te formuleren. Haar literaire werk wordt steeds vaker vertaald, ook in het Nederlands.

Ze maakte grote indruk met het 'Luizenpaleis' (2008) en populair met 'Liefde kent veertig regels' (2011). Haar werk heeft zowel iets magisch-oosters als iets rationeel westers. Opvallend is de aandacht die ze heeft voor de nauwe geslotenheid van sommige culturen en alle vormen van xenofobie, godsdienstonzin en het onvermogen om zich in te leven in 'het andere', die daardoor als onkruid tieren. Opvallend is ook dat haar aandacht voor het lokale uitloopt op aandacht voor het universele. Alle mensen zijn anders en alle mensen zijn gelijk. Ze laat zich sterk door de soefibeweging inspireren. Het huidige Turkse bewind maakt haar leven zeer ongemakkelijk.

Nu is haar laatste roman in vertaling verschenen: 'De stad aan de rand van de hemel'. Die stad is Constantinopel, eeuwenlang de hoofdstad van het Oost-Romeinse rijk. Tot de stad in de vijftiende eeuw werd ingenomen door de Ottomanen. Het christendom werd afgeschaft, de islam ingevoerd, de naam veranderd in Istanbul. De schitterende kathedraal, de Hagia Sofia (letterlijk de 'heilige wijsheid) werd nu een belangrijke moskee en wordt momenteel als museum gebruikt. Een eeuw na de overname door de Ottomanen komt Istanbul wederom tot grote bloei. De architect Sinan geeft aan die bloei een architecturale vorm.

De vertelling van Shafak gaat over een fantasierijke twaalfjarige immigrant uit Iran, Jahan, die met mooie verhaaltjes een baantje bij de sultan weet te bemachtigen. Hij wordt de verzorger van een witte olifant, Chota, een geschenk van de sjah van India. Het tweetal verricht prachtige kunsten en ze trekken ook samen ten strijde. De hofarchitect Sinan heeft snel in de gaten dat Jahan een zeer talentvolle jongen is. Zo komt hij in dienst van Sinan en raakt hij betrokken bij de bouw van moskeeën en overheidsgebouwen. Hij wordt ook op onderzoek uitgestuurd naar Rome. De roman gaat over het leven van Jahan, zijn voorspoed, zijn handigheid, maar ook de vele tegenslagen die hij krijgt te incasseren.

Het is een omvangrijke en intrigerende 'Bildungsroman'. Op de achtergrond spelen de ontwikkelingen van het Ottomaanse rijk en het gekonkel aan het hof van de sultan. En niet te vergeten de liefde van Jahan voor de dochter van de sultan Mihrimah, een onmogelijke liefde uiteraard. Want Jahan is en blijft een immigrant van lage komaf.

Frans Pointl

Vorige week overleed Frans Pointl. Hij werd in 1933 in een joods gezin geboren, kwam de oorlog door en groeide op in een flatje aan de Stalinlaan in Amsterdam (later omgedoopt tot Vrijheidslaan). Beklemming à la Stalin in een bekrompen milieu en een hang naar vrijheid zijn de belangrijkste thema's in zijn werk. Zijn boeken gaf hij mooie titels mee: 'Rijke mensen hebben moeilijke maten' (1993) en 'De heer slaapt met watjes in zijn oren' (2004). Hij verklaarde eens dat hij het beter met katten dan met mensen kon vinden. Hij schreef ook prachtige verhalen en gedichten over katten. Naar aanleiding van zijn nominatie voor de AKO-literatuurprijs schreef de jury: "Wat opvalt is de onderhuidse weerbarstige houding die de zoon tegen het leven, in eerste instantie tegen de moeder, zal aannemen... het gevecht tegen de armoede, tegen het altijd aanwezige schaamtegevoel... en zijn gevoel voor humor bij het genadeloos registreren van 's mensen ongeluk."

Malik Levens wil golfen op Olympische Spelen 2020

Durf te dromen en je dromen worden werkelijkheid. Malik Levens, nog maar zestien jaar oud, wil meedoen aan de Olympische Spelen in 2020 in Tokio als golfer. Hij is nu al een van de beste golfers van Curaçao en doet er alles aan om internationaal de top op het gebied van golf te bereiken.

Tekst: **Judice Ledeboer** Foto's: **Ken Wong**

"Ik sta 's ochtends van zes tot zeven op de golfbaan in Emmastad om het korte werk (putten en chippen) te oefenen en na school speel ik meestal negen holes", aldus Malik. Hij zit in 5 vwo van het Radulphus College, maar wil graag naar Amerika naar een golfacademie waar men het doel heeft om geïnspireerde jonge sporters te laten groeien tot hun volle potentieel en waar hij een top begeleiding zal krijgen op weg naar de Olympische Spelen. Op zo'n golfacademie zal hij naast golfen ook de middelbare school verder doorlopen.

Een van de top golfprogramma's in de wereld is bij IMG Sports Academy in Florida. "Ik volgde er afgelopen juli een golfkamp van vijf dagen. Na afloop werd me een gedeeltelijke beurs aangeboden. Dat was uniek; slechts 4 procent van de studenten op IMG krijgt een beurs", zegt hij trots. Eigenlijk waren alle beurzen voor dit jaar al vergeven, maar toen men zag hoe goed Malik kon golfen werd besloten een uitzondering te maken en kreeg hij die aanbieding. Malik heeft talent en dat kan verder ontwikkeld worden tot op topniveau.

Malik was acht jaar toen hij voor het eerst met zijn vader naar de golfbaan ging waar hij af en toe ook een balletje mocht slaan. Vanaf zijn tiende nam hij één keer per week deel aan een groepsles voor jeugdgolfers bij de golfclub in Emmastad. Op zijn twaalfde stopte hij met de jeugdgroep, ging meerdere dagen per week de baan op en begon met wedstrijden mee te doen. Hij deed zelfs bij hoge uitzondering mee als talentvolle jeugdspeler met de Curaçao Masters, een internationaal golftoernooi voor professionals en amateurs, in het team van CTB.

De jonge golfer is een sportman in hart en nieren. "Ik heb altijd van sporten gehouden. Ik voetbalde, tenniste en zwom, allemaal op wedstrijdniveau en ik heb bij al die sporten gouden medailles behaald. Ook vertegenwoordigde ik Curaçao een aantal keren bij internationale tenniswedstrijden." Echter, toen hij naar de middelbare school ging moest hij kiezen met welke sport hij wilde doorgaan, zodat hij meer tijd aan zijn huiswerk kon besteden. "Ik stopte eerder al met zwemmen en tennissen, en dit schooljaar heb ik ook besloten met voetbal te stoppen." Hij is niet alleen een goede sporter, maar hij heeft ook leidinggevende capaciteiten. Vorig seizoen was hij captain van zijn voetbalteam en coachte hij een voetbalteam van spelertjes van zeven jaar en jonger. In de spaarzame tijd die hij thans heeft is hij assistent-coach van het U13 voetbalteam van zijn jongere broer. "Het is leuk om dat team te begeleiden", zegt hij, "want ik heb voetballen ook altijd leuk gevonden." Verder is hij ook fervent muzikant en leider van de Radulphus College Drumband, die onder andere tijdens de tiener carnavalparade de muzikale omlijsting verzorgt.

Malik heeft de passie voor sport aan zijn vader te danken. "Mijn vader houdt van sport. Hij nam me altijd overal mee naar toe. Vroeger zwom hij ook op hoog niveau. Ik heb het niet van mijn moeder. Zij is meer van de kunst", zegt hij lachend.

Liefde voor sport maakt je nog geen goede sporter. Er komt er een moment dat je weet dat je echt goed bent en talent hebt voor een bepaalde sport. Bij Malik kwam dat moment toen hij in de zomervakantie twee jaar geleden dagelijks golfde met de greenkeepers (die het onderhoud van de golfbaan verzorgen) en de pro (golfleraar), en met succes begon af te slaan van waar zij, de volwassen mannen, speelden in plaats van de plek waar de jeugd afslaat. "Ik merkte dat ik beter werd. En toen ben ik me nog meer gaan concentreren op het golfen."

Puerto Rico

Afgelopen april kreeg Malik een kans om mee te doen aan een Ronald McDonald House Charity golftoernooi in Puerto Rico, waaraan 88 teams uit de regio deelnamen, gelijk verdeeld over twee groepen. De twee Curaçaose teams waren de enige die jeugdspelers bevatten. Malik en zijn golfpartner, de elfjarige Aidan Maduro, behaalden een gedeelde derde plaats. Eind augustus behaalde Malik met zijn team de tweede plaats bij het Ronald McDonald golftoernooi op Curaçao en ontving hij een speciale prijs voor 'the longest drive', de verste afslag van een golfbal. Al deze successen zijn een push in de goede richting, want het motiveert Malik om de focus nog meer op het golfen te leggen. Hij wil hoe dan ook de top bereiken op het gebied van golf. "Mijn doel is om Curaçao te vertegenwoordigen als golfer op de Olympische Spelen in 2020 in Tokio." Hij zal daar nog heel wat jaartjes voor moeten studeren en trainen en die intenties zijn er. Hij deelt zijn dagen zo in dat hij naast zijn school zo veel mogelijk tijd kan besteden aan het golfen. "En ik heb zelfs nog tijd om af en toe uit te gaan met mijn vrienden. Dat hoort er toch bij?", zegt hij.

Malik is in de leeftijdsgroep dertien- tot achttienjarigen de enige wedstrijdgolfer op Curaçao en hij speelt dan ook vooral met volwassenen. "Mijn vrienden vinden het geen sport voor jongeren. Ze zeggen: het is toch stom om tegen zo'n bal te slaan totdat de bal in de hole ligt en als ze het een keer gaan doen, kunnen ze er niets van. Ik zie dat heel anders. Golf is een van de moeilijkste sporten die er is, omdat het zo lang duurt. De sport daagt je uit. Als je merkt dat je beter wordt, wil je nog beter worden. Mijn vrienden zijn trouwens heel trots op me. Ze komen af en toe kijken en dat vinden ze wel leuk."

Op Curaçao wordt golf wellicht nog gezien als een sport voor ouderen, maar wereldwijd neemt de belangstelling voor de sport de laatste jaren behoorlijk toe, vooral onder de jeugd en in 2016 wordt het zelfs een olympische sport. In het buitenland zijn er maandelijks internationale jeugdgolftoernooien waarbij de resultaten van de spelers op een ranglijst worden bijgehouden. Om zich te meten met andere jeugdgolfers zullen de jonge golfers van Curaçao moeten deelnemen aan dergelijke toernooien in het buitenland om dan hoog op zo'n ranglijst te komen. Helaas bestaat er nog geen Curaçaose golffederatie die een dergelijke deelname faciliteert en bekostigt. Dat betekent dat de jonge Curaçaose golfers zelf allerlei zaken en de daarmee gemoeide kosten moeten regelen om dit te bewerkstelligen. Malik krijgt daarin veel steun van zijn ouders.

Malik is zich al aan het voorbereiden. "Vanuit Curaçao wil ik dit schooljaar in ieder geval naar Colombia, Amerika en Puerto Rico om deel te nemen aan grote golftoernooien. Maar om nog meer aan top jeugdtoernooien te kunnen meedoen en om aan de top van de ranglijst van de American Junior Golf Association (AJGA) te komen, wil ik graag naar de IMG Sports Academy in Florida voor begeleiding en training op het gebied van golfen", aldus Malik. De IMG Sports Academy biedt een premier golfprogramma aan jonge topgolfers van over de hele wereld. Hun programma is een combinatie van golf en middelbare school. Van de vroege ochtend tot in de avond zijn er lessen en is er maar één focus: het ontwikkelen van het talent.

Afgelopen zomer nam Malik nam deel aan een zomerkamp van deze academie en hij zag daar hoe professioneel de begeleiding is voor de jonge getalenteerde sporters. Malik: "De docenten en coaches werken allemaal al minimaal tien jaar bij IMG en de deelnemers aan het kamp worden op diverse niveaus begeleid. Het kamp was voor allerlei sporters, niet alleen golfers. Er waren tussen de 100 en 110 jeugdgolfers uit de hele wereld en tijdens het kamp draaide alles om sport", legt Malik uit. "We werden in fysieke en mentale kracht en visie getraind en begeleid. Het was vooral zo leuk omdat ik er met leeftijdgenoten kon spelen. Hier speel ik altijd met volwassenen en mijn coach op de Academy is opgegroeid met Bubba Watson, momenteel een van de beste golfers ter wereld. De coaches vormden ook een sterk team. Alle coaches hebben mij geanalyseerd en zij waren het er allemaal over eens dat ik op hun Academy moest komen om mij verder te ontwikkelen, dus kreeg ik een beurs."

De beurs die IMG Malik heeft aangeboden dekt een deel van de hoge kosten die gepaard gaan met de weg naar de top. Aangezien er geen actieve golffederatie is moet het resterende bedrag privé georganiseerd en opgebracht worden. Zijn ouders betalen een groot deel van de nodige fondsen en Malik is bezig op verschillende manieren steun te vragen aan de gemeenschap. Zo is hij onder andere een online crowdfunding-actie gestart. Ook heeft hij al enkele bedrijven bereid gevonden om hem financieel te steunen. Ook de golfclubs op Curaçao zijn hem tegemoet gekomen zodat hij op verschillende banen golfervaring kan opdoen. Maar hij is er nog niet en heeft meer hulp nodig. Andere geïnteresseerde sponsors/donateurs zijn zeer welkom.

Malik ziet zichzelf als jonge Curaçaoënaar over enkele jaren al lopen in het defilé bij de opening van de Olympische Spelen. Natuurlijk speelt hij golf voor zichzelf, omdat hij het een mooie sport vindt, omdat hij er plezier in heeft en omdat de sport hem uitdaagt om iedere keer zijn eigen grenzen op te zoeken, zodat hij beter en beter wordt. Maar Malik wil ook Curaçao wereldwijd op de kaart zetten. Hij houdt van het eiland en is een trotse yu di Kòrsou. Hij is er in ieder geval klaar voor om het traject van trainen, studeren, afzien, niet opgeven en doorzetten in te gaan. Waar en hoe dat gebeurt, zal mede afhangen van de steun die hij krijgt. Eén ding is zeker: Curaçao heeft in Malik er weer een jong sporttalent bij en hij moet alle kansen krijgen om zich tot een internationaal sporter te ontwikkelen.

Over organiseren, ondernemen, managen en leidinggeven

Full Circle

Full Circle is de titel van een nieuw boek over modern en effectief management voor nu en de toekomst dat in 2016 in de Nederlandse en Engelse taal verschijnt en de lezers van Ñapa, de wekelijkse bijlage van de Amigoe, hebben elke maand de primeur van een vervolgartikel uit het boek zoals dat naar de uitgever gaat voor de laatste aanpassingen in stijl en taalgebruik.

Tekst: **Jan de Ruijter**

In een tijd waarin wij precies weten wat de beste en meest effectieve wijze van managen, besturen en een bedrijf leiden is, is het bijna tragisch dat zowel aan de kant van de managers en ondernemers als aan de kant van de werknemers daar nog steeds zoveel onbegrip over is.

Aan de kant van de werkgevers, managers en ondernemers is het nog steeds het oeroude 'Command & Control' dat kennelijk van nature nog steeds toegepast wordt en helaas zelfs domineert en aan de kant van de werknemers is het helaas nog steeds onbetrokkenheid, apathie en werken zonder bezieling dat dominant is samen met de vier verboden C's van complaining, criticizing, comparing en competing en het roddelen en verwijten maken aan het adres van het management, ontevreden zijn, klagen, mopperen, zeuren en jammeren.

De oplossing

De enige oplossing om uit deze impasse te komen ligt allereerst in het bouwen van een goed chassis voor uw bedrijf, onderneming of organisatie en dat chassis heet managementkennis. Het is de enige oplossing die snel en effectief is, de dagelijkse praktijk toont dat heel duidelijk aan. Net zoals een auto op een chassis gebouwd is, moet ook uw bedrijf een chassis, een fundering hebben.

Dat chassis noemen wij managementkennis en dat moet de fundering zijn voor uw onderneming. Als manager, eigenaar of ondernemer brengt u uw karakter in, uw persoonlijkheid, uw algemene kennis, ervaring, houding, bekwaamheden en motivatie, en daarnaast ook nog uw specifieke kennis van uw bedrijf of het nu om auto's gaat, kleding, schoenen of over hospitality.

De ontbrekende schakel naar succes is managementkennis. Mensen weten niet hoe te managen, dat wil zeggen hoe te organiseren, ondernemen, managen en leiding te geven, de vier disciplines van management. Die fundering moeten we aanleggen om succesvol te kunnen zijn in een wereld waarin het reeds duidelijk aangetoond is en vaststaat dat werknemers wel degelijk maar al te bereid zijn om de stap van werknemers naar goede medewerkers te maken maar veelal snel gedemotiveerd worden door slecht management.

Laat ik dat verduidelijken als deze zin u verbaast. We zijn al heel lang vertrokken uit de tijden dat werknemers beschouwd konden worden als van nature lui, dom of ongeïnteresseerd, met een voorkeur om geen verantwoordelijkheid te nemen, om niet betrokken te willen zijn bij het bedrijf. Het staat vast dat de medewerkers van vandaag hun hersens willen gebruiken, willen meedoen, goed willen doen, geïnteresseerd zijn, hun hart en ziel aan het bedrijf willen geven, verantwoordelijkheid willen dragen en simpelweg hun best willen doen. Mensen zijn over het algemeen van het type Y zoals wetenschapper Douglas McGregor in de jaren zestig van de vorige eeuw al beschreef.

De grote tekortkoming in deze tijden is het achterblijven van management. Het achter de tijd lopen van managers en eigenaren. Medewerkers gaan 's morgens niet naar hun werk met de vraag of het idee 'wat kan ik vandaag nu eens lekker in de war laten lopen, hoe kan ik de boel eens lekker verpesten vandaag'. Nee, het probleem ligt definitief aan management, aan goed management, aan managementkennis. Managementkennis is vereist en absoluut noodzakelijk voor de beoefening van goed management.

Vanuit managementkennis komen we tot de keuze van het juiste managementmodel en vooral en bovenal komen we vanuit managementkennis tot de noodzakelijke 'change of mindset' die enerzijds nodig is aan de kant van managers en ondernemers die hun oude Command & Control moeten vervangen door betere managementpraktijken en aan de kant van de ouderwetse werknemer die moet leren doorgroeien tot de moderne en effectieve goede medewerker.

En daar gaan de volgende hoofdstukken over: de vereiste change of mindset aan de kant van managers en medewerkers en we beginnen we met de beschrijving van het eindbeeld, het beeld waar we naar toe moeten werken.

leiderschap

Maar allereerst nog een noodzakelijke uitleg over management en het verschil met leiderschap. Zoals reeds behandeld betekent management 'getting results, getting things done', resultaten behalen. Managen gaat dus over dingen en zaken. Leiderschap gaat over mensen, namelijk over het stimuleren en beïnvloeden van mensen tot grote prestaties.

Omdat managers resultaten moeten behalen mét mensen (let op: niet door middel van mensen, dat duidt op ivory tower management!), is leidinggeven een functie, een taak van management. Een goede manager moet goed leiding kunnen geven aan mensen, anders kan hij geen duurzame resultaten behalen. Zonder mensen lukt het immers niet. Het gezegde 'hij is een goede manager maar hij kan niet goed met mensen omgaan' is duidelijk tegenstrijdig en uit de oude tijden toen managers bekend moesten staan als bullebakken. Dat hoorde zo, anders werden ze afgedaan als watjes en slappelingen die geen respect verdienden.

Een vriendelijke manager was iemand die over zich heen liet lopen. Managers moesten dus tieren, schreeuwen en schelden om gerespecteerd te worden. Uiteraard werkte dat nooit duurzaam. Managers werden dan wel zogenaamd gerespecteerd maar dat was op basis van angst, en dat mondde altijd uit op wraak, verzet, oppositie, sabotage, ontevredenheid en hoog personeelsverloop.

Tegenwoordig weten we beter. Een goede manager is iemand die ook goed leiding kan geven anders behaalt hij niet duurzaam de gewenste resultaten. Managen en management bestaan uit de disciplines organiseren , ondernemen (eigenaarschap), managen en leidinggeven. Leidinggeven is één van de taken van de moderne manager.

Hopelijk valt het u, na deze uitleg, op hoe verkeerd de tegenwoordige, grote focus is op leiderschap door iedereen die het kennelijk interessant en geleerd vindt om te praten over leiderschap alsof het iets aparts, een apart beroep is. Het gaat niet om het gebrek aan leiders op onze eilanden, in feite in de wereld maar om het grote gebrek aan management! De mensen die zo graag geleerd en interessant willen doen met hun gewauwel over leiderschap zien een leider in hun ogen, in hun optiek, hun paradigma, helaas als iemand die door middel van interessante praatjes en speeches probeert mensen te motiveren.

De kunst is niet om een goede leidinggevende te zijn, dat is lang niet genoeg. De kunst is om het hele pakket van managen, dus organiseren, ondernemen, managen, en leidinggeven onder de knie te hebben. De overdreven focus op leiderschap is diep treurig en is het bewijs dat die mensen het begrip leiderschap absoluut niet begrijpen. Het gaat om management. Een mooie praatjesmaker die veelal niet kan organiseren en niet kan ondernemen is een slechte manager, een slechte leider, een nobody.

Jan de Ruijter is bedrijfsconsultant op Aruba en bereikbaar via janderuijter@yahoo.com.

Food for thought.

Zuurkool: gezond, maar zout

De meeste mensen eten niet vaak zuurkool. Maar zuurkool heeft best veel gezondheidsvoordelen door de melkzuurbacteriën waarmee het gemaakt wordt. Vandaag een eenvoudig zuurkool-eenpansgerecht, voor de hectische dagen.

Tekst: **Miriam de Windt**

Zuurkool is eigenlijk witte kool. Er worden levende melkzuurbacteriën aan de witte kool toegevoegd. Hierdoor wordt het zuur en krijgt het bepaalde gezondheidsvoordelen.

De melkzuurbacteriën zorgen er namelijk voor dat het spijsverteringsstelsel en de darmen beter functioneren. Daarnaast zorgen ze ervoor dat slechte bacteriën in de darm worden verminderd en dat de goede bacteriën worden aangevuld. Indien u de voordelen van de melkzuurbacteriën wilt ervaren moet u zuurkool daarom niet koken. Bij hitte overleven de bacteriën het namelijk niet. Zuurkool bevat veel vitamine C en vitamine K. 100 gram zuurkool bevat al een derde deel van het DAH aan vitamine C.
Ook al bevat zuurkool veel goede gezondheidsvoordelen, toch is het niet aan te raden om te veel en te vaak zuurkool te eten. Dit omdat het veel zout (natrium) bevat.
U kunt naturel zuurkool kopen en wijnzuurkool. Aan wijnzuurkool wordt wijn toegevoegd, om de smaak te versterken en minder zuur te maken.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an.

Zelf zuurkool maken kan ook. De kool moet fijngesneden worden en in een Keulse pot of in een zuurkoolvat gelegd worden. Na de laag witte kool een laag zout aanbrengen. Aandrukken, een scheut karnemelk toevoegen en afdekken. Karnemelk brengt de gisting aan de gang. Tijdens het gistingsproces worden zetmeel en suikers omgezet in melkzuur. Het gisten duurt tussen de drie en acht weken.

Rookworst

Rookworst is, net als alle andere worstsoorten, een combinatie van verschillende soorten gemalen vlees en delen van het dier, met zout en kruiden en geperst in een 'darm' of ander eetbaar materiaal in de vorm van een tube. U kunt rookworst krijgen van varken-, rund-, kalkoen- of kippenvlees en zelfs vegetarisch van soja-eiwit ('texturized soy protein'). Combinaties van vleessoorten en/of met soja zijn zeer gebruikelijk.

Ook zijn er nu ook magere soorten te koop.

Kies de soort rookworst die het beste bij u en uw familie past, met name voor wat betreft het vetgehalte en het soort vlees in verband met mogelijke allergieën. Lees de informatie op de verpakking goed door, om te weten welke additieven erin zitten. U zult jammer genoeg onaangenaam verrast worden door de hoeveelheid chemische stoffen, onder meer de beruchte MSG.

De naam zegt het al: rookworst wordt gerookt met hout. Door het roken wordt het geconserveerd, maar gerookte vleeswaren bevatten helaas nitrieten, die kankerverwekkend kunnen zijn.
Met andere woorden: voorzichtig zijn met rookworst en niet te vaak eten. Dit geldt voor alle soorten vleeswaar.

Idaho aardappelen

De aardappel is uitgegroeid tot een populair voedingsmiddel en is over de hele wereld bekend.

'Idaho potatoe' is een aardappel die in de Amerikaanse staat Idaho wordt geteeld. De rasnaam is eigenlijk 'Russet potatoe'. Het is een stevige grote aardappel met bruine schil en erg zetmeelrijk. Hierdoor is het geschikt om te bakken (de welbekende 'baked potatoe'), pureren, frituren om frietjes te maken of chips.

In Idaho worden verschillende andere rassen van aardappelen geteeld, maar de Russet of de Idaho is de meest bekende.

Kook mee met May.

Ingrediënten:
2 pakken verse zuurkool (2 pond)
3 eetlepels gewone olijfolie
1 grote ui, schoongemaakt en klein gesneden
2 tenen knoflook, schoongemaakt en klein gesneden
½ rode paprika, zaden en zaadlijsten verwijderd, klein gesneden
½ promèntè of meer naar smaak, zaadjes verwijderd, heel fijn gesneden
2 Unox rookworsten, in niet te dunne plakjes
3 plum tomaten, vellen en pitten verwijderd, klein gesneden
2 eetlepels tomatenketchup
3 Idaho aardappelen, geschild in stukken gesneden en net gaar gekookt, apart houden
Zout en vers gemalen zwarte peper

Bereidingswijze:
De zuurkool in een zeef doen, afspoelen en laten uitlekken.
In een wok de olie verhitten en ui transparant bakken.
De knoflook toevoegen, meebakken.
De paprika en promèntè toevoegen, meebakken.
Bij het uienmengsel voegen, meebakken.
De zuurkool toevoegen, omscheppen
De tomaten en de ketchup toevoegen.
Op een laag pitje ongeveer 30 minuten laten pruttelen.
Eventueel wat water toevoegen.
De worst toevoegen.
De aardappelen toevoegen en alles voorzichtig omscheppen.
Met zout en peper afmaken.
Nog een paar minuten laten pruttelen.

Voor 5 personen.

Eet smakelijk, May

Studenten bewustmaken

Er is veel onduidelijkheid over studiefinanciering. In het verleden bouwden Antilliaanse studenten via de SSC een hoge schuld op, tegen hoge renten, waarvan ze soms jaren later in één klap de rekening van kregen gepresenteerd. Sinds 2006 is dit anders. Het grootste deel bestaat momenteel uit een lening van DUO, de Nederlandse studifinancieringsorganisatie. In Nederland ging de studiefinanciering onlangs op de schop. Volgens de SSC kan een student die via haar naar Nederland zelfs beter af zijn dan als dat rechtstreeks via Duo gaat.

Tekst: Nelly Rosa Foto's: Ken Wong

Volgens Juliette Chirino-Mendez, hoofd klantcontact van SSC bestaat er een perceptie dat het financieel nadeliger uitpakt als je met Stichting Studiefinanciering Curaçao (SSC) naar Nederland gaat in plaats van met DUO. Ten onrechte, legt ze uit.

"Financieel leggen we geen strop op de toekomstige studenten. De schuld die ze bij ons opbouwen is lager dan bij DUO. Sinds 2006 hebben we een nieuw studiefinancieringstelsel. Het grootste deel van de lening is van DUO. Dat deel dekt grotendeels de kosten die de studenten hebben, zoals huisvesting en de studiekosten. Waar wij financieel mee kunnen helpen zijn de uitrustingskosten. SSC noemt dit de initiële kosten, wat neerkomt op 500 euro voor de inrichting van hun kamer. Dit is trouwens optioneel. De aankomende studenten zijn niet verplicht om dit te nemen. Verder kunnen wij het vliegticket naar Nederland betalen. Ook deze uitgavenpost van ongeveer 700 euro is optioneel."
Eenmaal in Nederland betaalt SSC maandelijks 60 euro voor de ziektekostenverzekering. Per jaar loopt dit op tot 720 euro. Deze verzekering koopt SSC centraal in bij een verzekeringsbureau. Daarnaast kan SSC maximaal de eerste drie maanden voorfinancieren. DUO stort voor mbo-studenten eind augustus voor het eerst geld. Hbo-studenten krijgen pas eind september hun eerste storting. Als een student bovendien nog geen achttien is stort DUO pas eind oktober het geld. "Vergeleken met de schuld die studenten bij DUO oplopen is de schuld bij ons minimaal", zegt Chirino-Mendez. "Bovendien kunnen de ouders kiezen om gedurende de studieperiode af te lossen. Zo kan een student bij zijn afstuderen helemaal geen schuld bij ons hebben."

Vijf jaar op Curaçao

Daarnaast hanteert SSC verschillende incentives om de schuld 'betaalbaar' te houden. "Als een student klaar is met studeren en vijf opeenvolgende jaren op Curaçao woont, hoeft hij zijn basisbeurs niet terug te betalen", aldus Chirino-Mendez. "Vroeger moest je vijf jaar werken om aanspraak te kunnen maken op die korting, maar doordat we weten hoe moeilijk het is om aan een baan te komen hebben we de regeling veranderd."
De studiefinanciering van de SSC bestaat uit: een basisbeurs, een aanvullende beurs (samen vormen zij de Prestatiebeurs) en een basislening. De lening moet tegen een rente van 4 procent worden terugbetaald. In Nederland is het DUO-financieringsstelsel per 1 september veranderd voor studenten aan hbo en universiteit. Voor hen is de basisbeurs verdwenen. In plaats hiervan kunnen studenten per maand maximaal 854,13 euro lenen. Daarnaast kunnen zij nog 162,58 euro per maand lenen voor het collegegeld.
In het verleden was er veel onwetendheid over de leenvoorwaarden van SSC, maar daar merkt de stichting de laatste jaren een verandering in. "In oktober gaan we langs alle examenklassen van de middelbare scholen en vertellen we onder meer over de leenvoorwaarden. De studiefinanciering is opgebouwd uit een basisbeurs en een lening. Het grootste deel moet je terugbetalen. Daar maken wij de jongeren op attent. Ook tijdens het intensieve voorbereidingsprogramma van psychologisch adviesbureau Experientia", zegt Chirino-Mendez.
Studenten hebben bovendien geen excuus meer om te zeggen dat ze niet op de hoogte zijn van de hoogte van hun studieschuld. SSC stuurt al drie jaar aan het begin van het jaar een schuldoverzicht naar de studenten. "We proberen steeds meer de studenten bewust te maken van hun studieschuld."
De studiekosten laag houden kan door het maken van de juiste studiekeuze. "Als je binnen de verwachte studieduur eindigt en niet steeds van studie verandert heb je de kosten in de hand", legt Chirino-Mendez uit.
De trainingen van Experientia moeten daarbij helpen. "Ons beleid is erop gericht om de studenten goed voor te bereiden. Hoe beter de voorbereiding is, hoe hoger de kans van slagen", zegt SSC-directeur Margit de Freitas. De jongeren die naar Nederland gaan volgen vanaf februari een aantal sessies. In totaal worden er acht sessies gehouden waarin verschillende onderwerpen worden behandeld waaronder heimwee, assertiviteit, werken in groepen en omgaan met cultuurverschillen.
Na dit studiejaar kan SSC de impact van het voorbereidingsprogramma echt goed evalueren.

van hun studieschuld

Dan is de eerste cyclus van vier jaar voorbij. Wel kan de stichting voorzichtig concluderen dat het aantal studenten dat van studie verandert is gedaald. Ook zijn de studieresultaten beter.

Dit jaar zijn er 221 jonge Curaçaoënaars met SSC naar Nederland gegaan voor een vervolgstudie. Een daling in vergelijking met voorgaande jaren. "Alleen het aantal jongeren dat op Curaçao blijft voor een studie is een beetje gestegen", zegt De Freitas. "We weten niet of dat komt doordat er meer studenten naar de University of Curaçao (UoC) zijn gegaan, of dat meer studenten studiefinanciering hebben aangevraagd vanwege de forse stijging van het collegegeld." Ook zijn de studierichtingen bij de UoC uitgebreid waardoor het aantrekkelijker is om hier te studeren.

SSC-directeur Margit de Freitas: "Hoe beter de voorbereiding is, hoe hoger de kans van slagen."

Mbo-opleidingen

Voor bepaalde mbo-opleidingen in Nederland kan ook studiefinanciering worden aangevraagd, mits deze niet op Curaçao zelf te volgen is. "We stimuleren mbo-studenten niet om naar Nederland te gaan. We adviseren ze om eerst de opleiding op Curaçao af te maken voordat ze naar Nederland gaan", zegt De Freitas. "We hebben in het verleden gemerkt dat het niet goed gaat met de mbo-studenten in Nederland. Het aansluitingsverschil is te groot." Vandaar dat SSC strenge regels heeft ingevoerd. Slechts de mbo-opleidingen die niet op Curaçao worden gegeven, worden door SSC vergoed. Denk bijvoorbeeld aan een nautische opleiding.

Gebrekkig Nederlands

Ook Nederlandse mbo-instellingen hanteren een strikt toelatingsbeleid. Toekomstige studenten krijgen eerst een intakegesprek. Tijdens dat gesprek wordt gekeken of de jongere over voldoende capaciteiten beschikt om de opleiding te kunnen volgen. "Heel vaak zijn onze studenten intellectueel in staat om de opleiding te volgen, maar is hun Nederlands niet goed. Dat is hun grootste struikelblok", vertelt Chirino-Mendez. Via een extra workshop wordt aan hun Nederlands gewerkt en krijgen ze de kans om aan een portfolio te werken. Als een school toch twijfelt om een student te accepteren vanwege zijn gebrekkige Nederlands, schiet SSC te hulp. "We vragen ze hoe ze kunnen helpen om de jongere toch klaar te stomen voor de gewenste opleiding. Als de school bereid is te helpen, zorgen wij ervoor dat een plek op die school wordt gereserveerd. In het verleden gingen de mbo-studenten zonder dat er een plek voor hen op een school bleek te zijn, toch naar Nederland. Dat maakte hen een soort drop-outs omdat er geen school voor hen was. Dat was ook een aanleiding voor de verscherpte regels", legt Chirino-Mendez uit.

Studeren in de regio

Het laatste project 'Studeren in de regio' gaat volgens de SSC-directeur heel goed. "We hebben nu 500 studenten die in de regio studeren. De helft daarvan zit in de VS. Er zitten er een paar bij die naar een high school gaan, maar dat zijn alleen degenen die dat combineren met sport. De rest gaat naar het hoger onderwijs", zegt De Freitas. "Tot nu toe zijn de resultaten goed. We vragen ze per semester, twee keer per jaar, om hun cijfers door te sturen. In de VS hanteren ze het systeem van Grade Point Average (GPA). Dat is een gemiddelde. Daar kunnen ze maximaal 4 punten voor krijgen. Wij zeggen dat ze minimaal een 2,5 moeten hebben. Het gemiddelde van onze studenten is hoger, namelijk een 2,9."

Studeren in de regio is duur, maar er zijn goedkopere alternatieven, zegt De Freitas. "Meestal is er wel een goedkoper alternatief. Het prijskaartje van een universiteit in de VS hangt van zoveel aspecten af. Het hangt af van de school. Is het een privé-school of een community college? Zelfs dat hoeft niet te betekenen dat een universiteit goedkoper is. Een universiteit moet geaccrediteerd zijn door een officiële instantie. Dat garandeert een bepaalde kwaliteit. Het is mogelijk om met de financiering die wij geven goed onderwijs te volgen in de VS", zegt De Freitas. Er zijn volgens haar veel mogelijkheden om een scholarship te krijgen. "Bijvoorbeeld voor sportieve prestaties, maar ook voor academische prestaties. Bij dat laatste staan onze studenten vaak niet bij stil."

Studeren in de regio is vier jaar geleden begonnen als een pilotproject. "Inmiddels hebben we veel geleerd en weten we hoe we bepaalde dingen moeten doen", zegt De Freitas. "Ik hoop dat er geld voor beschikbaar blijft. Dit jaar was het een beetje spannend. We kregen best laat te horen dat er additionele fondsen voor de bekostiging van 'studeren in de regio' beschikbaar waren. Ik denk dat de overheid, gezien de positieve resultaten, het blijft financieren."

Jaarlijks krijgt SSC 23 miljoen gulden subsidie. Dat is inclusief de extra financiering voor studeren in de regio. Een paar jaar geleden kreeg SSC meer dan 30 miljoen subsidie. Dat werd vervolgens verlaagd naar 25 miljoen gulden en lager. "Tot we zeiden dat het zo niet meer kan. Aan de ene kant wil de regering studeren in de regio mogelijk maken. Dat is duurder, maar dan kun je de subsidie niet korten, maar moet het omhoog", zegt De Freitas.

'Graag meer informatie op papier voor de ouders'

Ñapa sprak met twee moeders waarvan bij de een de zoon en bij de ander een dochter deze zomer met SSC naar Nederland gegaan. Volgens de ouders verdient SSC een pluimpje, maar toch plaatsen ze een aantal kanttekeningen.

Volgens de eerste moeder zijn er te weinig informatieavonden voor ouders gehouden. "Bij de eerste informatieavond en bij het tekenen van het contract werd zoveel informatie gegeven dat ik het niet allemaal kon onthouden. We kregen niets op papier, waardoor je veel dingen vergeet. Daardoor leek het alsof de informatievoorziening gebrekkig is. Het zou fijn zijn als ze in de toekomst de belangrijkste punten op papier zetten, zodat ouders die mee naar huis kunnen nemen."
Ook vinden beide ouders dat er meer nadruk gelegd mag worden op geldzaken. Pas een week voor vertrek begreep het tweetal dat ouders de uitrustingskosten en het vliegticket ook zelf mogen betalen of dat ze voor een lager bedrag geld voor de uitrustingskosten konden lenen.
Ook waren ze liever ruim van tevoren op de hoogte geweest van de extra kosten die in Nederland om de hoek komen kijken. Zo moest de zoon 200 euro reiskosten opzij zetten tot hij over een maand zijn ov-jaarkaart krijgt. Daar kwam een bedrag van ongeveer 90 euro bemiddelingskosten voor zijn kamer en voor de opvangweek bij. "Ik kreeg gelukkig hulp van mijn familie voor deze extra kosten, maar hoe moet dat als je niet terug kunt vallen op familie?" Ze kreeg het op haar zenuwen toen ze hoorde dat SSC 300 euro van de 1950 euro collegegeld zou voorschieten.

Pas toen haar zoon in Nederland zat, begreep ze dat de mentor van SSC de studenten helpt bij het aanvragen van collegegeldkrediet, de aparte DUO-lening voor het betalen van de rest van het collegegeld. "Meer informatie op papier zou hebben geholpen bij het voorkomen van deze misverstanden."

ÑAPA Business

vrijdag 9 oktober 2015

Wegbreekrecht of plicht?

Een zelf aangebrachte terrasoverkapping, een stenen barbecue en tropische planten, het zijn maar enkele voorbeelden van veranderingen waarmee een huurder de door hem gehuurde woonruimte heeft omgetoverd tot een waar paradijs. Althans, dat vindt hij zelf. Maar nu is het einde van de huurtermijn in zicht. Wat gaat er nu gebeuren met de door hem aangebrachte veranderingen?

Tekst: **Susanne Pendjol-Klarenbeek**

Een huurder is in beginsel bevoegd tot het aanbrengen van veranderingen aan de inrichting of gedaante van het gehuurde, mits dit met (schriftelijke) toestemming van de verhuurder gebeurt. Toestemming is in beginsel niet nodig indien het gaat om veranderingen en toevoegingen die bij het einde van de huur zonder noemenswaardige kosten ongedaan kunnen worden gemaakt en verwijderd.

Krachtens artikel 7:216 lid 1 BW is de huurder aan het einde van de huurovereenkomst gerechtigd de door hem aangebrachte toevoegingen weg te breken en mee te nemen (‘ongedaan te maken’), het zogenaamde ‘wegbreekrecht’. Deze bevoegdheid van de huurder bestaat tot het moment van de ontruiming. Partijen mogen in de huurovereenkomst echter andere afspraken maken. Overeengekomen kan worden dat de huurder verplicht is om veranderingen aan het einde van de huurperiode ongedaan te maken, of dat hij juist niet gerechtigd is de aangebrachte veranderingen weer mee te nemen.

Na oplevering van de gehuurde ruimte kan de huurder geen aanspraak meer maken op de veranderingen die in het gehuurde zijn achtergebleven. De verhuurder zal na oplevering door natrekking eigenaar worden van zaken die in of op het gehuurde zijn achtergebleven. De verandering kan een waardeverhogend effect hebben op het gehuurde, zodat de verhuurder dan in een betere positie komt te verkeren dan hij was bij aanvang van de huurovereenkomst. Kan de huurder in dat geval aanspraak maken op een schadevergoeding?

Artikel 7:216 lid 3 BW biedt daar de mogelijkheid toe. De huurder kan van de verhuurder een vergoeding vorderen indien er sprake is van ongerechtvaardigde verrijking. Hiervan is sprake indien de verhuurder is ‘verrijkt’ als gevolg van de door de huurder aangebrachte veranderingen. Tegenover de ‘verrijking’ van de verhuurder moet een ‘verarming’ aan de zijde van de huurder bestaan. Voor vergoeding is dan ook slechts sprake indien en voor zover de huurder schade heeft geleden.

Niet elke aangebrachte (en niet ongedaan gemaakte) verandering geeft recht op een schadevergoeding. De verhuurder is slechts verplicht een vergoeding aan de huurder te betalen voor zover dit redelijk is. Daarvan is pas sprake indien: (i) de huurder kosten heeft moeten maken die hij niet heeft kunnen terugverdienen, noch vergoed heeft gekregen als gevolg van overname door een nieuwe huurder, en (ii) de verandering voor de verhuurder een voordeel oplevert waarvan hij daadwerkelijk profijt heeft. Bij ‘daadwerkelijk profijt’ moet men denken aan bijvoorbeeld de mogelijkheid om een hogere huurprijs te vragen aan een nieuwe huurder of kostenbesparing op onderhoud.

Er zal dus niet bij elke aangebrachte verandering sprake zijn van ongerechtvaardigde verrijking. De huurder zal zich goed moeten realiseren dat het aanbrengen van veranderingen, zoals bijvoorbeeld de wijzigingen die in de inleiding zijn genoemd, een zeker risico met zich meebrengt. Teneinde onaangename discussies aan het einde van de huurtermijn te voorkomen, doen huurder en verhuurder er verstandig aan om bij aanvang van de huurtermijn goede schriftelijke afspraken te maken over een eventuele vergoeding, verdeling van de kosten en/of de verplichting om de verandering ongedaan te maken.

Susanne Pendjol-Klarenbeek is als advocate werkzaam bij SMS Attorneys at Law en is onder andere gespecialiseerd op het gebied van huurrecht.

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL
1 soort peer, **5** het maken van een aftreksel, **9** wal, **11** persbureau, **13** mooi, **15** Griekse letter, **16** stad op Cyprus, **19** triomfboog (Fr.), **20** sneeuwhut, **22** gewoonterecht, **23** soort hond, **24** in eigen persoon, **25** lekkernij, **28** smal boordsel, **31** cijfer, **32** dorheid, **36** onbepaald vnw., **37** korte zinspreuk, **38** reuzenvogel, **39** geslacht, **40** imiteren, **41** boomloze grasvlakte.

VERTICAAL
1 bloesem, **2** overtollig overblijfsel, **3** boterton, **4** foefje, **5** Egyptische godin, **6** wereldvoetbalbond, **7** kwaadsprekerij, **8** bevelschrift, **10** nagras, **12** muziekgenre, **14** Semitische taal, **17** plaats in België, **18** traag, **21** grootmoeder, **22** afbeelding, **25** cijfer, **26** aardgeest, **27** open plek in een bos, **29** bijenhouder, **30** insnijding, **32** bureau (Eng.), **33** oliestaat, **34** geeuw, **35** rivier in Spanje.

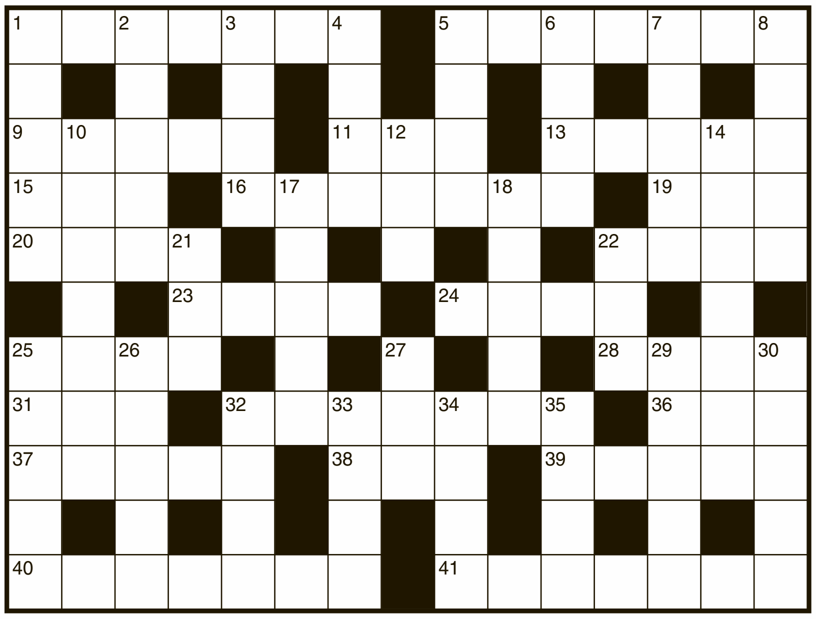

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

E. Tjen – A – Kwoei
Stadionweg 19-A
Aruba

E. Devis
Zd. Popo 57
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

ZWEEDSE PUZZEL

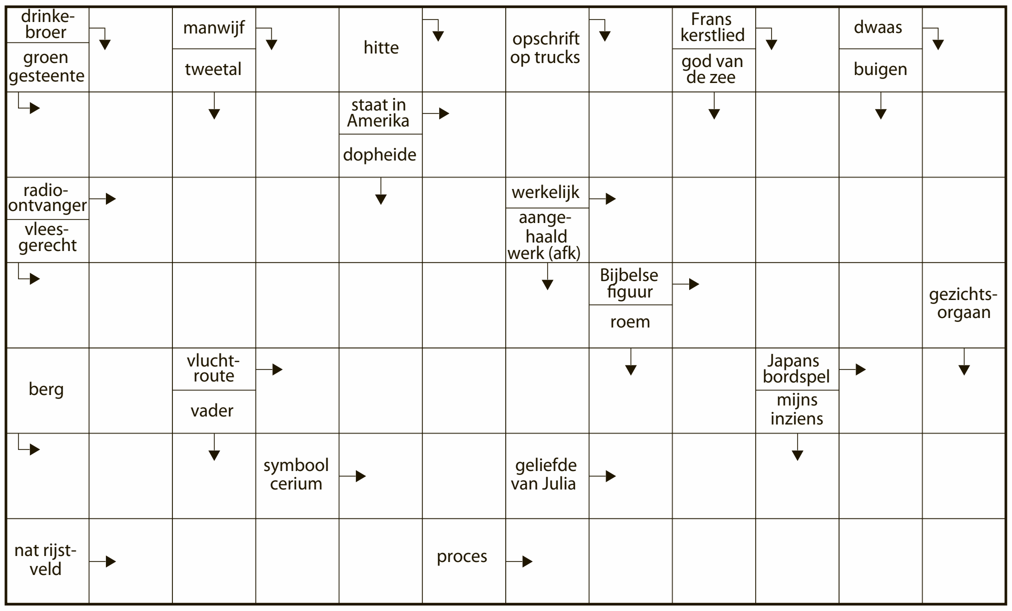

CRYPTOGRAM

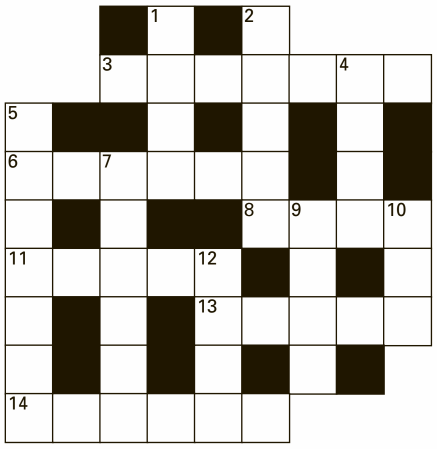

HORIZONTAAL:
3. Dier aan de nek van een ander dier (7); **6.** Door rondlopen niet op de been blijven (6); **8.** Die bons is om te zoenen (4); **11.** Het geweer van een dokter (5); **13.** Hij gaat er vandoor in een wagen (5); **14.** Enkelspeler (6).

VERTICAAL:
1. Bijbelse vrouw van de eerste plaaggeest (4); **2.** Nu is het een schoolmeisje (5); **4.** Als gemalin mist men een verbond (4); **5.** Snijdt de politicus hiermee in de begroting? (7); **7.** Afschuwelijk gerecht (6); **9.** School voor moeder een kind (1,1,1,1); **10.** Zijn vorken zonder meer net? (3); **12.** Kabelomroep (4).

WOORDZOEKER

F	A	M	I	L	I	E	L	I	D	S	S	M
R	P	S	H	K	A	T	I	E	M	P	E	T
O	E	D	C	U	N	S	I	L	U	A	R	N
D	N	K	I	E	I	B	T	I	O	A	G	A
L	T	E	D	N	E	S	T	E	W	K	S	A
E	A	U	A	G	P	T	A	K	R	I	A	M
S	T	K	L	L	O	R	E	D	N	A	B	B
S	L	E	K	C	L	I	O	O	R	C	A	O
U	O	N	H	E	R	P	D	B	R	E	T	R
D	N	T	A	D	R	A	O	U	E	B	S	D
I	W	R	A	A	K	L	U	S	T	R	E	J
V	S	A	A	E	L	B	A	I	N	D	E	E
I	M	P	N	J	O	U	R	N	A	A	L	N
D	G	I	D	E	O	M	L	E	D	E	H	N
N	A	C	H	T	V	O	R	S	T	E	N	E
I	T	B	O	E	K	O	M	S	L	A	G	N

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

ADONIS
AGAMI
AKKERLAND
ASCEET
BAKOLIE
BANDEROL
BOEKOMSLAG
BUSINESS
DOELGEBIED
DRIEKWART
DUSSELDORF
EDELMOEDIG
FAMILIELID
HANSOP
HUISADRES
INDIVIDU
ISRAEL
JENNEN
JOURNAAL
KANIS
KENIA
KEUKENTRAP
LASTERAAR
LEEST
MEITAK
NAAMBORDJE
NACHTVORST
OREADE
PENTATLON
PROBEREN
SPAAK
SPUIT
STRIPALBUM
STUDENT
TEORBE
UITTOCHT
ULAAN
WRAAKLUST

© Sanders Puzzelboeken/151010

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

2					9			1
3		6						5
4	9		6	2				
		3				1	6	
7				8			9	3
			7	5	3		8	
	2		3					6
6	8			9		7		
		4			7	2	1	

HEAVY

1			7		4			
						7	3	8
								6
	6						1	3
8		1			2			
						5		9
		6	9					
	5					2		
			3		6			7

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

4	1	3	5	8	7	9	2	6
9	6	7	2	1	4	8	5	3
2	5	8	3	6	9	4	7	1
3	9	2	1	7	6	5	8	4
6	7	4	9	5	8	3	1	2
5	8	1	4	2	3	7	6	9
8	3	6	7	4	2	1	9	5
7	4	5	6	9	1	2	3	8
1	2	9	8	3	5	6	4	7

Heavy

1	5	7	4	3	2	9	8	6
2	6	3	5	8	9	4	7	1
8	9	4	1	6	7	2	5	3
9	7	1	6	2	4	5	3	8
5	4	2	8	1	3	7	6	9
6	3	8	7	9	5	1	2	4
4	2	6	9	7	8	3	1	5
7	1	5	3	4	6	8	9	2
3	8	9	2	5	1	6	4	7

Cryptogram:
Horizontaal: 3. Tartaar; 6. echter; 8. kust; 11. beurs; 13. trend; 14. strips.
Verticaal: 1. Kast; 2. sterk; 4. arts; 5. zetbaas; 7. houder; 9. uien; 10. tijd; 12. stap.

Woordzoeker: KOOPGRAAG

Zweedse puzzel

■	N	■	K	■	F	■	V	■	L	■	A
B	A	S	E	■	I	D	O	L	A	A	T
■	M	A	L	E	N	■	D	I	L	L	E
T	A	X	I	R	I	T	■	V	A	L	■
■	K	■	M	A	S	K	E	R	■	O	A
V	E	R	■	A	H	■	T	E	N	O	R
■	R	U	I	N	■	O	S	I	R	I	S

Prijspuzzel

T	A	F	T	■	O	C	T	E	T	■	O	P	U	S
R	■	R	O	E	R	■	W	■	O	F	I	R	■	U
A	L	O	E	■	A	G	A	V	E	■	S	O	A	P
C	O	N	T	I	N	U	■	A	N	T	E	N	N	E
E	S	T	■	N	■	A	F	L	■	E	■	K	A	R
■	G	■	A	D	E	N	■	B	A	M	I	■	L	■
S	E	C	■	U	■	A	A	L	■	E	■	L	O	R
C	L	A	S	S	I	C	■	O	C	T	R	O	O	I
O	D	I	N	■	M	O	K	K	A	■	E	R	G	O
O	■	R	A	T	A	■	IJ	■	E	N	E	R	■	J
P	R	O	P	■	M	A	K	E	N	■	L	E	N	A

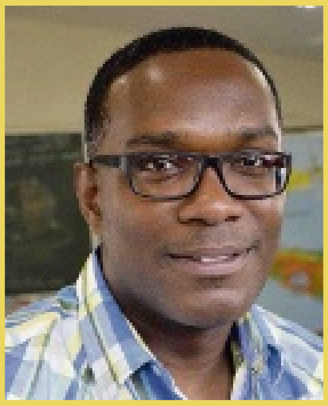

Work & Travel met Elton

Hoe meer hij reist, hoe meer hij van Curaçao gaat houden. Voorlopig is hij echter nog op wereldreis.
Docent Aardrijkskunde Elton Sint Jago doet in de Ñapa maandelijks verslag van zijn belevenissen.

India: Agra, Varanasi en New Delhi

Mijn trein van Sawa Madhopur naar Agra vertrok rond vier uur 's ochtends. Het onweerde behoorlijk en op het station lagen een heleboel mensen en koeien te slapen. Ik moest goed uitkijken om niet in koeienpoep te trappen want dat lag er overal.

Tekst: **Elton Sint Jago**

In een zeer volle trein, die omgerekend maar een gulden of 4 kostte, vertrok ik naar Agra. Gelukkig kon ik bovenaan een plekje bemachtigen. Na een reis van drieënhalf uur kwam ik aan. Het was slecht weer dus veel kon ik niet doen. Wel probeerde ik alvast een treinticket naar mijn volgende twee bestemmingen te boeken en met veel moeite lukte dat. Agra is, net als vele andere Indiase steden, erg druk met veel verkeer en mensen op elkaar.

In een drukke trein.

De stad is beroemd vanwege de Taj Mahal, wereldwijd gezien als hét symbool van India. Samen met een Franse gast uit het hotel was ik om kwart voor zeven al bij de ingang van de Taj Mahal om de menigte te voor te zijn. De Taj Mahal is volledig uit marmer gebouwd in de zeventiende eeuw door keizer Shah Jahan als een mausoleum voor het graf van zijn derde vrouw. Prachtig om te zien en het ligt in een hele mooie tuin, maar de binnenkant vond ik niet bijzonder. Later in de middag gingen we met de autorickshaw naar het Agra Fort, een groot complex uit de elfde eeuw waar vele keizers en vorsten gewoond hebben. Vanuit het fort regeerden zij het land en in de loop der jaren zijn er talloze invasies en aanvallen geweest om het fort te veroveren.
Ik reisde verder naar Varanasi (of Benares), de heiligste stad in het Hindoeïsme, gelegen aan de Ganges rivier. Wil je een echte cultuurschok beleven, dan moet je in Varanasi zijn! Het is er ontzettend druk; auto's, voetgangers, fietsers, autorickshaws, scooters en koeien die allemaal hun weg proberen te vinden door de straten van Varanasi. Het is zeker ook niet de schoonste stad in het land. Varanasi kent een heleboel 'ghats', de trappen die naar de rivier dalen. Bij de Dasaswamedh Ghat wordt elke avond een Aartie ceremonie gehouden, een aanbiddingsritueel in het Hindoeïsme. Samen met anderen uit het hostel maakte ik een boottripje op de Ganges en we kwamen langs de Harishchandra Ghat, een van de plekken waar men openlucht crem298ties uitvoert. Lijken worden in een wit kleed gewikkeld, op een stapel met hout gezet en vervolgens in brand gestoken. Bij de Manikarnika Ghat gebeurt dit ook. Ik heb de crematies vanaf de boot gezien en ook van dichterbij. Ik vond het écht bizar!
Omdat de Ganges als een heilige rivier beschouwd wordt, is een crematie langs de oever een ideale plek voor het overgangsritueel van de overledene. De as wordt achteraf in de rivier gegooid. Ik nam een tweede boottrip op de Ganges, vroeg in de ochtend. Men was al vroeg op en langs de ghats stonden veel mensen hun was te doen, zichzelf te baden enzovoorts. De zonsopgang was prachtig, reflecterend op de Ganges en de eerste zonnestralen schenen direct op Varanasi, waardoor de stad vanuit de boot er mooier en kleurrijker uitzag. Vlak voor mijn vertrek uit Varanasi werd ik ziek, ik moest overgeven en had een paar dagen last van diarree.
Nog ziek en zwak, moest ik toch de trein naar New Delhi halen. Deze keer nam ik wel een 'luxere' coupé met mijn eigen ligplaats en met een enorme vertraging kwam ik 's nachts aan. Het was geen fijne reis omdat ik me niet goed voelde, zodoende heb ik niet veel van de hoofdstad kunnen zien. Ik ontmoette daar een ex-collega van me, met wie ik in 2008 in Australië had samengewerkt. Met hem bezocht ik een aantal plaatsen zoals de Gate of India, het gebied van Connaught Place en Raj Ghat (waar Mahatma Gandhi gecremeerd is). Ook bezocht ik het huis van Indira Gandhi, India's eerste en enige vrouwelijke premier tot nu toe. Ze werd in 1984 in de tuin van haar huis doodgeschoten en nu is het huis een museum.

Ik verliet India vanuit de Indira Gandhi luchthaven richting het noorden; meer in het volgende verslag!

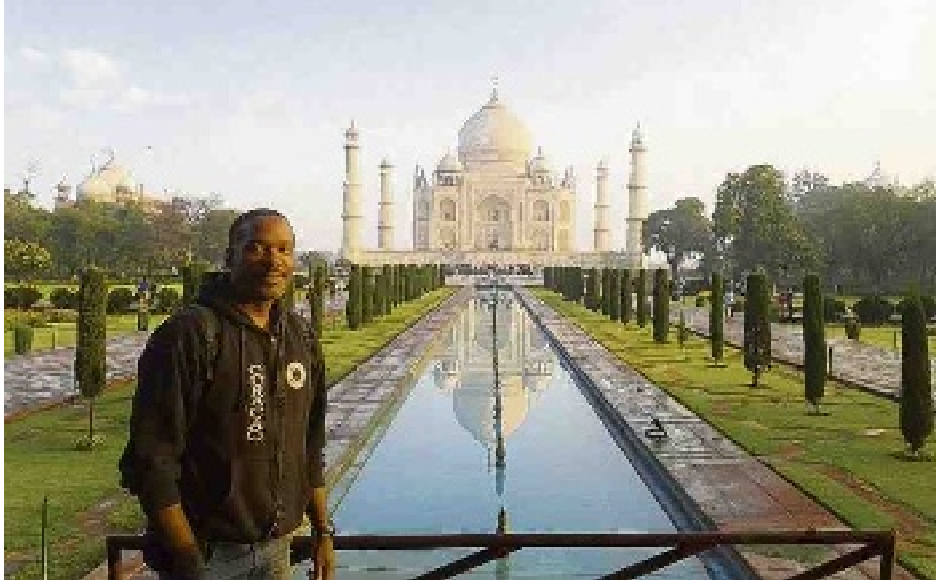

De Taj Mahal in Agra.

Varanasi

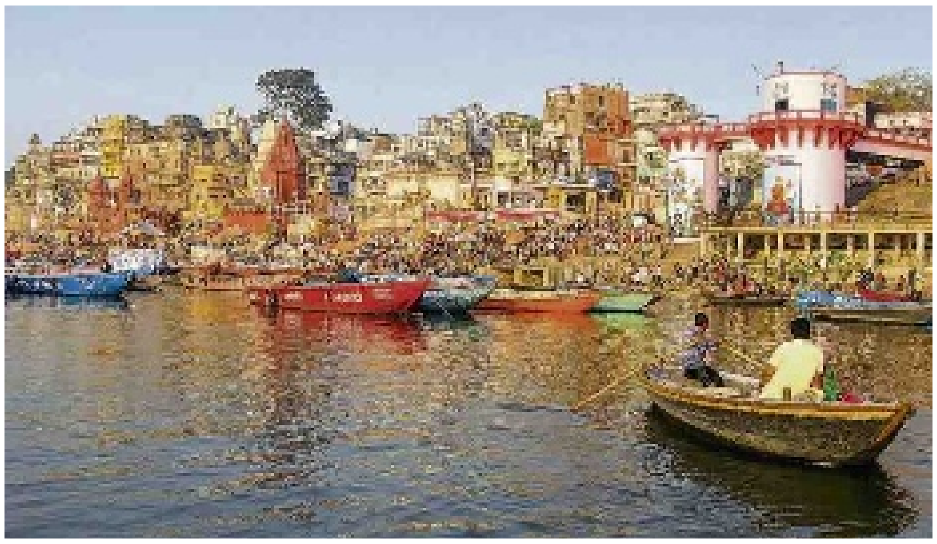

Varanasi